БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 295 (10049) | 1962 оной декабриин 16, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ҮЙЛЭДБЭРИ ХҮГЖӨӨЛГЭДЭ—ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

*Жэлэй түсэб дүүргэхэ гээшэ хуулита хэрэг. **Шергинэй совхоз гахай олоор, шадамараар үсхэбэрилнэ.** Түрүү һаалишад жэшээ харуулна.*

☆ ☆ ☆

ДОЛООН ЖЭЛЭЙ ТАБАДАХИ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ

СР-эй Верховно Соведэй
ин хүдэлмэри партиин
съездын батален абаһан
С-эй Программын агууехэ
алаар, КПСС-эй Цент-
а Комитедэй ноябриин
мэй шиидхэбэринүүдэй
ээр нэбтэрэнхэй. Имагтал
шиидхэбэринүүдые бэе-
эдэ шэглүүлэн, депута-
энэ жэлэй дүнгүүдые бо-
долоон жэлэй түсэбэй та-
и жэлэй арга боломжо-
е хаража үзэбэ.

шааамаар үрэ дүнгүүд,
зориг бадаруулмаар ар-
ломжонууд! Эдэ бүгэдэ
уд болон хүдөө нюта-
ажалшадые омогорхон
лна, шэнэ амжалта туй-
социалис экономикоёо
эхэ хэрэгтэ бүри ехэ дэб-
туйлаха хэрэгтэнь тэдэ-
сэл зоригые бэхижүүлнэ.

**дэнэр долоон жэлэй та-
жэлдэ һаяар орохоёо
бди,—гэжэ нүхэр Н. С.
ев КПСС-эй ЦК-гай
иин Пленум дээрэ хэлээ
Түрүүшын дүрбэн жэл
вет араднай һайнаар хү-
рилжэ гараа. Долоон жэ-
даалгабарие гансахан
хэ бэшэ, харин үлүүлэн
хын түлөө бидэнэр бү-
наар ажаллаха ёһотой-
иин манай орондо ком-
байгуулгын холын ха-
агууехэ түсэб бэелүүл-
рүүшын үедэ шэнэ шэнэ
та туйлаха үндэһэ һуури
лха болонобди».**

жэлдэ промыш-
продукци үйлэдбэрил-
эмжээн 8 процентээр
жэ, долоон жэлэй даа-
багсаахада, 7 мил-
түхэригөөр үлүүлхэ бай-
питальна барилгада ho-
охо мүнгэ зөөри 1963
даабарита тоонуудаар
агдаһанайхиһаа 9,9
тээр дээшэлжэ, 33,5
рд түхэригһөө дээшэ
байна.

жэ социалис индуст-
й хүгжэлтэ долоон жэ-
сэбөөр хараалагдаһан-
ргөөр урагшаа дабшэ-
на! Мүнөөнэй шэнэ тех-
үндэһэ һуури дээрэ ин-
нгаа хүгжэлтые бүри
үргэдхэхэ гүйсэд арга
отойбди. Промышлен-
үйлэдбэриин гол фонд-
нилээд ехээр һэргээн
элгэ ажалай бүтээсые
ань дээшэлүүдхэ тон
га боломжо олгоно.

й урда жэлнүүдтэхи
сэбүүдтэл адляар до-
элэй табадахи жэлэй
о социалис экономи-
үү һайниие, тон ехэ
боломжонуудые бүхы
ээр хэрэглэхэ гэһэн
най политика тодор-
хараада абтанхай.
заабаринуудтай зо-
ан, ехээр хүгжэжэ бай-
ическэ промышленнос-
мжэ түргөөр хүгжөөһэ-
ар химиин үйлэдбэриин
ые саашадань шэ-
һайжаруулха гэжэ
о хараалагдана. Про-
ностиин үйлэдбэриин
түргөөр дээшэлүүлхын
мологдоһон мүнгэ зөө-
лалгада орохо боло-
илгануудд дээрэ ехээр
дэнэ. Онсо шухала
628 барилга оруулаг-
Тэдэниие амжалтатай-
ижа дүүргэбэл, хи-
нефтяной, металлур-
цементнэ болон про-
ностиин бусад һалба-
й үйлэдбэриин хүсэн
о үргэдхэгдэхэ байна.
ондо хараалагдажа
үйлэдбэриин туй-
хүгжэлтэ имагтал

техническэ дэбжэлтын үндэһэ һуури дээрэ туйлагдаха байна. Арадай ажахыда наука болон техникын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэлгын тон шухала ехэ удха шанартай байһые КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум тэмдэглээ. Үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ хэрэглэхэ, технологи шэнэдхэхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха гээшэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ зам болоно.

Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлгэ, тараан ажалай болон мал ажалай продуктнуудые абалга ба бэлэдхэлгые дээшэлүүлгэ СССР-эй Верховно Соведэй баталан абаһан түсэб соо ехэхэн һуури эзэлнэ. Хүдөө ажахын капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомололго 1963 ондо 18 процентээр дээшэлжэ, долоон жэлэй даабарита тоонуудаар хараалагдаһанһаа һураггүй ехэ болобо. Ороохо таряа худалдан абалгые 4 миллиард пүүдтэ хүргэхэ гэжэ хараалагдана. Нүхэр Н. С. Хрущевой КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ үгэһэн бэшэг соо, мүн КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй элидхэл соо 1963 ондо ороохо таряа худалдан абалгые 4,2—4,5 миллиард пүүдтэ хүргэхэ гэжэ табиһан зорилгые бидэнэр бэелүүлжэ шадахабди гэжэ депутадууд бултадаа нэгэн һаналтаигаар мэдүүлээ.

Арад зоной аша туһада оролдохо, тэрэнэй ажана байдалые һайжаруулха — арадай ажахын түсэбэй ба 1963 оной бюджедэй гол зорилго болоно. Энэ анхарал оролдолго манай индустриин болон хүдөө ажахын ургалтын, эд бараа үйлэдбэрилгын, худалдаа наймаа, һуралсалай газарнуудые, эмнэлгын эмхи зургаануудые, хүүгэдэй саад болон яслинуудые үргэдхэлгын, ажалшадта пенси түлэлгэ ба гэр байра барилгын тоо баримтанууд соо эли тодоор харуулагдана. 1963 ондо ажалшаднай 91 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байрануудта орохо байна. Энэнь 1962 онойхиһоо 9 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ болоно. Национальна доходнай ерэхэ жэлдэ 7 процентээр дээшэлжэ, ажалшадаймнай материальна болон культурна ажалуудалай хэмжээн улам дээшэлхэ.

Хүнэй аша туһада хамаг хүсэеэ зорюулха! Партиимнай ажал ябуулгын эгээл дээдэ энэ гол ёһон арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй ба СССР-эй 1963 оной гүрэнэй бюджедэй үндэһэ һуури болонхой.

Бүхы союзна республиканудай, оронноймнай бүхы нацинуудай түлөөлэгшэд болохо депутадууд үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые баримталжа, гүрэнэй түсэбые бэелүүлхэ харюусалга дээшэлүүлхэ талаар министерство болон ведомствэнүүдтэ, совнархозууд, түсэблэлгын органуудта эрилтэ габиба. Арадай һунгамалнууд экономикоёо саашадань хүгжөөн, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын түлөө тэмсэлдэ хүсэтэ зэбсэг бологшо—промышленность, барилга, хүдөө ажахын хүтэлбэриие һайжаруулхын тула партиин хараалһан хэмжээнүүдые һайшаан дэмжэбэ.

(«Правдын» 1962 оной декабриин 12-ой түрүү бэшэгһээ).

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэн түлөө

Түрүүшын шата 1964 ондо туйлагдаха

Жэлэй дүн гаргажа байхада

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум айхабтар шухала зорилгонуудые табиба. Партийна хүтэлбэриие үйлэдбэриин шэнжэ баримталжа хубилгахада колхоз, совхозуудай ажахы улам тодорхойгоор ударидагдадаг болохонь элитэ. Тиимэһээ манай совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд Партиин ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэриие баяртайгаар угтажа, партийна хүтэлбэриие шэнэдхэн хубилгаха талаар партиин хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бүримүһэн дэмжэнэ.

Манай ажахыда шадабаритай мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин һалбаринуудые хүтэлбэрилэгшэд, ажалай түрүүшүүл олон. Тэдэнэр хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абаха, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха арга боломжонуудые элишэлжэ, ажахыдаа хэрэглэхэ гэжэ саг үргэлжэ оролдоно.

1961 оной апрель һараһаа хойшо совхозой партийна организаци, дирекци гахайн мяха ехээр абаха тушаа нилээд хүдэлмэри хэжэ, зарим тэды амжалта туйлаба. Гахайн арбан жэжэ фермэнүүдые нэгэдхэжэ, гурбан томо фермэ бии болгоо һэн. Тэдэнэй нэгэниинь эхэ гахайнуудые харууһалжа, искусственна аргаар үрэжүүлдэг. Энэ фермэдэ мүнөө 800—900 эхэ гахайнууд харууһалагдана. Фермын дэргэдэ искусственна үрэжүүлгын пункт бии.

Хоёрдохи фермэ Жилино тосхондо байрлана. Эндэ эхэ гахайнууд түрэжэ, поршоонхонуудынь дүрбэн һаратай болотороо тэжээгдэдэг. Гурбадахи фермэ Романово тосхондо эмхидхэгдэнхэй. Тус фермэдэ гахайнууд шахан таргалуулагдадаг байна.

Мүнөө дээрээ гахайн ажалһаа һанаһандаа хүрэжэ аша үрэ абаагүй байнабди. Зүгөөр үнгэрһэн 11 һарын туршада 3650 поршоонхо түлжүүлэгдээ гэхэ гү, али 1961 онойхиһоо 1550 толгойгоор олон болоно. Поршоонхонуудай гарзалха ябадал үсөөрөө. Жэлэй дүүрэтэр бүхыдөө 2 мянган центнер гахайн мяхан гүрэндэ тушаагдаха байна.

Тэрэнһээ гадна, ерэхэ жэлдэ гахайн мяха ехээр абаха үндэһэ һуури табигдаа. 1963 оной 1-дэхи кварталда түрэхээр 500 гахай үрэжүүлэгдээ. Жилино тосхондо 100 эхэ гахайн байха клеткэтэй байра энэ жэлдэ шэнээр баригдажа дүүрээ. Эдэ бүгэдын ашаар ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда 4—4,5 мянган поршоонхо абтаха. Тиин бүхэли жэл дотор 10 мянган поршоонхо түлжүүлэгдэжэ, гүрэндэ 3,5 мянган центнер гахайн мяхан худалдагдахаар хараалагдаа.

Совхознай 5 мянган хонитой юм. Теэд урдань 400—500 хонитой жэжэ отаранууд олон газар байрладаг һэн. Энэ ушарта эхэ хонидые искусственна аргаар саг соонь үрэжүүлхэ, хурьгадые зүбөөр харууһалха хэрэгтэ ехэхэн бэрхэшээлтэй байгаа. Тиимэһээ 100 эхэ хонин бүриһөө 39 хурьга түлжүүлэгдэһэн байха юм. Энэ янзаар хонин ажалые саашадаа эрхилжэ болохогүй гэжэ хэлсээд, 2700 эхэ хонидоо бултыень Быково тосхондо байлгадаг болообди. Хандала тосхондо 2 мянган хурьгад, түлгэд байрлана.

Зундаа хонидой байха 8 байра заһабарилагдажа, зариманиинь шэнээр бүтээгдээ. Эхэ хонид бүхыдөө искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнхэй. Тиигэжэ ерэхэ жэлэй 1-дэхи кварталда 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха зорилготойбди.

Энэ жэлһээ эхилжэ хонидоо түхэреэн жэл соо газаагаа барижа, силосээр эдеэлүүлхэ гэжэ шиидээбди. Энэ ушарта хонин ажалһаа жэлдээ 10 мянган түхэригһөө бага бэшэ сэбэр олзо абтаха байна.

Байгша онһоо захалжа манай совхоз тугал буруунуудые түргөөр түлжүүлдэг, шахан таргалуулдаг арга хэрэглэжэ байнхай. Октябрь һарын эхеэр 870 эрэ буруунуудые шахан таргалуулгада табижа, октябрь, ноябрь һарануудта тэдэнэйнгээ шэгнүүриие сүүдхэ бүридэ 800 граммаар нэмээгээ гэхэ гү, али 120 центнер үхэрэй мяха нэмэжэ абаха арга олгоо бшуу. Мүн бусадшье түрэлэй малнуудые иимээр шахан таргалуулха байнабди.

Эдэ бүгэдын ашаар гүрэндөө 5200 центнер мяха худалдаабди. Жэлэй дүүрэтэр бүхыдөө 6800 центнер мяхан худалдагдажа, түсэбһөө гадуур 100 центнер мяхан тушаагдахаар.

Гүрэндэ һү, үндэгэ худалдаха түсэбшье дүүрэжэ байнхай. Гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб дүүргэгдээд, нёдондонойхиһоо 80 мянган үндэгэн олон тушаагдаа.

Тарялангай газарай 100 гектар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 га бүридэ 16 центнер хүртэхөөр мяха абаха гэһэн түрүүшын шатые манай совхоз ойрын хоёр жэлэй туршада туйлаха ёһотой.

Тэрэнэй түлөө мяха абалгаяа нилээд дээшэлүүлхэ, үбһэ тэжээл ехээр бэлдэхэ хэрэгтэй болоно.

Мүнөө үедэ совхознай эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 32 толгой эбэртэ бодо малтай, 27 хонитой, 28 гахайтай, 5 моритой, 100 гаран шубуутай байна. Эдэ олон малые сабшалангай ногоогоор тэжээхын аргагүй. Тиин мяха абаха түрүүшын шатые туйлахадаа адуу малайнгаа тоо улам олошоруулха болонобди.

Адуу малаа тэжээлээр хүсэд хангажа, 1963 ондо адагынь 25 мянган центнер таряа гүрэндэ тушаахын тула тарялангай хубаарилгые эрид хубилгаха, малай тэжээлдэ орохо үнэтэ ургамалнуудые ехээр тариха эрилтэ табигдана.

Мүнөө жэлдэ бидэнэр тарилгынгаа хубаарилгые нилээд хубилгаһан байнабди. Сэбэр паарай эзэлдэг газар, обёос, зелёнкын тарилга хороогдоо. Зүгөөр ороохо таряа, бобово ургамалнууд ехээр таригдаһан байна. Тарялангай хубаарилгые шэнэдхэһэнэй аша үрэ түрүүшынгээ жэлһээ харагдаба. Хэрбээ урдань 50 мянган центнер тараан абтадаг байбал, энэ жэлдэ 75 мянган центнер хуряагдаа. Гүрэндэ гурба дахин ехэ ороохо тушаагдаа гэхэ гү, али бэлэдхэлэй пунктда 23,5 мянган центнер тараан оруулагдаа. Адуу малда эдюулхын тула 14 мянган тонно силос дарагдаа, нилээд ехэ һолоомо, үбһэ суглуулагдаһан байна.

Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ 455 гектар горох, тэжээлэй бобы таригдаһан юм. Горохой гектар бүриһөө 11,7 центнер, тэжээлэй бобын—6,7 центнер ургаса абтаа. Тиигэжэ 800 центнер горох гүрэндөө тушаагаад, 1000 гектарта хүрэхэ үрэһэн хаагданхай. Мүн тэжээлэй бобы ерэхэ жэлдэ өөһэдынгөө үрэһөөр тарихабди.

Манай совхоз 80 гектар овощ, гол түлэб капуста таридаг. Энээнһээ урда жэлнүүдтэ огороднай 5-6 газар байдаг тула тэрэниие уһалхань, ажал ехэтэй хүдэлмэриинь оньһожоруулхада бэрхэтэй байгаа. Байгша ондо бидэнэр огородоо гурбан газар түхеэржэ, оньһон аргаар уһалһан, капустын тарилгые тракторaар элдүүрилһэн байнабди. Энээнэй ашаар гектар бүриһөө 200—220 центнер капуста ургажа, гүрэндөө 6 мянган центнер капуста тушаагаабди.

Ажахын жэлэй даб дээрэхи дүнгүүдые гаргаад байхада, совхознай энэ жэлдэ олзотой байхаар.

Совхозой хүдэлмэрилэгшэд саашадаа ажахынгаа бүхы һалбаринуудые түргөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ табина. Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, тарялангай хубаарилгые бүри нарижуулан һайжаруулха, шэнэ газар элдүүрилхэ, нютагай үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулнабди.

Ерэхэ жэлдэ ороохо тараанай тарилгые нёдондонойхиһоо 1 мянган гектараар үргэдхэхэ зорилготойбди. Тиигэжэ ойрын жэлнүүдтэ 100 мянган центнер таряа хуряадаг болохо, үнеэдэй тооё һүрэг соонь 40 процент болгохо, гахайн тоо толгой 6—7 мянгада хүргэхэ, тэрэ тоодо 2 мянган эхэ гахайтай байхаар бодомжологдоно. Малай фермэнүүдые саашадань томодхожо, тусхай шэглэлтэй болгохо, малшадай ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха, тугал буруунуудые гол түлэб түргөөр түлжүүлдэг болгожо, 1964 ондо «75—16» гэһэн түрүүшын шатые дабахамнай лабтай.

Н. МЕДВЕДЕВ,
Шергинэй совхозой директор.

КПСС-эй райкомуудай нэгэдэмэл пленумүүд

⊙ Үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ КПСС-эй Тарбагатайн, Загарайн болон Сэлэнгын райкомуудай нэгэдэмэл пленум боложо үнгэрбэ. Пленум Улаан-Үдын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин нэгэдэхи партийна конференци 1962 оной декабриин 27-до зарлаха гэһэн шиидхэбэри абаба.

⊙ Декабриин 15-да болоһон КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй райкомуудай нэгэдэмэл пленум дээрэ Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин партийна конференци 1962 оной декабриин 26-да үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаба.

⊙ КПСС-эй Хориин, Яруунын райкомуудай нэгэдэмэл пленум Хориин совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин управлениин партийна конференци энэ оной декабриин 27-до үнгэргэхэ гэһэн тогтоол абаа.

Тарбагатайн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Мария Кушнарева үнеэдые оньһон аргаар һаадаг «ёлочка» түхеэрэлгые зүбөөр хэрэглэжэ, үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлиэ. Зураг дээрэ: М. КУШНАРЕВА.
З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

☆ ☆

Түрүүшүүл жэшээ харуулна

Хэнэйшье мэдэһээр мүнөө малай үбэлжэлгэ түлэг ябажа, малшадаймнай сүлөөгүй, харюусалгатайшье ажалай үе оронхой гээшэ. Үбэлжэлгын бэрхэтэй хүндэ үедэшье Хэжэнгын совхозой табадахи отделениин түрүү үхэршэн Цыбан Вампилов үнэн зүрхэнһөө оролдон хүдэлжэ, эрхим амжалта туйлана. Тиихэ зуураа ноябрь һарада харууһалжа байһан малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 620 граммаар нэмээһэн байна.

Мүн Үдын совхозой гурбадахи отделениин мал адуулагша Норбо Ешиев баһал һайн үрэ дүн туйлаа. Ноябрь соо 62 толгой үхэрнүүдынь тус бүридөө сүүдхэдээ 756 граммаар шэгнүүрээ нэмээгээ. Тэрэшэлэн эндэхи үниинэй үхэршэн Илья Яковлев һайнаар ажаллана. Мүн тус совхозой малшад, нүхэд Доржиев, Борисов эрхимээр хүдэлһэнэйнгөө ашаар малнуудаа тобир тарганаар үбэлжүүлжэ байна. Хүрьбын совхозой малшан нүхэр Жамбалова, Чисаанын совхозой үхэршэн нүхэр Гылыков болон бусадай ажал хэрэгые магтамаар.

К. Жалсараев.

Бултанаймнай оролдолгоор

Манай Ехэ-Гутай уужам элдин, тололиг хара хүрьһэтэй, үрэжэлтэй баян нютаг юм даа. Эндэмнай жэлһээ жэлдэ ороохо тараанай, үбһэ ногооной элбэг ехэ ургаса абтадаг.

Илангаяа харьялан урдагша Гутай голой уһаар (арба гаран һубаг хобоогоор дамжуулан) 2000 холо гаран гектар сабшалан, тараанай газар хэдэ дахин уһалагдажа, тогтууритай һайн, үндэр баян ургаса үгэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэн, энэ фермынхид хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр абажа, саг соонь гүрэндөө худалдаад, түсэб уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, байгша он соо 352.000 литр һү һааха түсэбөө декабриин 1-дэ, болзорһоонь урид 100 процент дүүргээд, 30 үдэртэ түсэбһөө гадуур 30000 литр тоһолиг үдхэн һү һаахын тула оролдоно.

Энэ жэлэй эхеэр фермын һаалишад 130 толгой үнеэдые хаража байбал, мүнөө тэдэнээ 200 толгойдо хүргөө. Малынь тобир тарган, нэгэшье үхэр хоролто гарзада ороогүй. Бүхыдөө 148 тугал абаха аад, декабриин нэгэндэ 150 тугал түлжүүлээд, жэлэй дүүрэтэр үшөө 20 түл абажа, түсэбөө 115 процентдэ хүргэхэмнай лабтай гэжэ тэдэнэр хүхюун дорюунаар хөөрэлдэдэг.

Үбһэ, тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһын ороод байхада, фермын һаалишад, малшад айхабтар ехээр оролдожо, малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэһэн байна. Гансахан өөһэдынгөө хүсөөр 3370 тонно кукурузын силос дараа гэхэ гү, али үнеэн бүридэ дунда зэргээр 16 тонно шэмэтэ тэжээл бэлэдхээ юм.

Намар эртүүр, сентябрь һарада, 30 толгой залуу сарнуудые гүрэндэ тушаагаа. Тэдэнь дунда зэргээр 340 килограмм татаа һэн. Тиигэжэ манай эрхим малшан Дондок Бимбаев отделени, мүн совхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараа. Пигээд декабриин тэнгээр үшөө 50 толгой тиимэ сарнуудые дунда зэргээр 310—315 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаахань.

Эмэ хашарагуудые харууһалдаг бэрхэ малшан Мижид Бадмаев энэ жэлдэ 120 толгой мал даажа абаад, тэдэнээ ороондо оруулжа, тобир тарганаар томо гунжад болгоод, шэнэ тогтоһон фермэнүүдтэ тушаагаа.

Сагаан эдеэнэй ёһотойл эзэд: эрхим һаалишан, коммунис ажалай ударник Цыпилма Дондукова 11 һара соо үнеэн бүриһөө 2585 литр һү, тэрэнэй нүхэд Цыренсү Балмадориева —2522 литр, Гармасу Сандановa—2372 литр, Цыпилма Цыренова 2310 литр һү һаагаа юм. Бүхыдөө фермээрээ үнеэн бүриин 2290 литр һү һааһан байна. Шэнэ түрэһэн залуу гунжадһаа 2020 литр һааһан, «манай гагановка» гэжэ алдаршаһан һаалишан Цыпилма Гомбожапова баһал габшагайгаар хүдэлөө даа.

Д. Мункуев,
Бэшүүрэй совхозой Гутайн коммунис ажалай фермые даагша.

Декабриин 10-да Кремль соо СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси нээгдээ һэн. Зураг дээрэ: Национальностьнуудай Соведэй ба Союзай Соведэй хамтын заседани харуулагдана.
ТАСС-ай фотохронико.

...й АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ
...Аюшеевта Буряадай АССР-эй Арадай артистын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

...ороной дуу хүгжэ-
...элтэдэ ехэ габьяатай
...нь түлөө, 50 наһатай
творческо ажал
...нь 25 жэлэй ойн гүй-
сэһэнтэй дашарамдуулан, композитор Дандар Дампилович Аюшеевтэ Буряадай АССР-эй Арадай артистын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

...-Үдэ, Соведүүдэй Байшан.
...ой декабриин 14.

...й АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ
...Шелкуновто Буряадай АССР-эй һургуулинуудай ...габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

...гэгээрэлэй хэрэгтэ
...байһанайнь түлөө,
60 наһа гүйсэһэн-
...шарамдуулан, Улаан-
...дой Железнодорожно
№ 39 һургуулиин ди-
ректор Григорий Петрович **Шелкуновто** Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата ажал ябуулагшын нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

...н-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
...ой декабриин 15.

КПСС-эй ЦК-гай НОЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

Хүдөө ажахыда, промышленностьдамнай хэрэглэгдээгүй арга боломжо ех

Тэрэнээ үнэн сэхээр, партийна ёһоор элирүүлэн хэрэглэжэ, үйлэдбэреэ эрид хурданаар хүгжөөхэ гэээшэ коммунист бүхэнэй, ажалшан бүгэдын арюун уялга

☆ ☆ ☆

Мартагдаһан һалбарияа һэргэээ

Эгээн түрүүн «галта морид» «булад хүлэгүүд» — трактор, машинануудай бии болоод, хүсэтэ дуугаараа тала дайдые доһолгожо, газар хахалжа, таряа хуряажа эхилһэнһээнь хойшо олохон жэл үнгэрбэ гээшэ.

Тиигэжэ жэл ерэхэ бүри колхоз, совхозуудтамнай элдэб янзын шэнэ шэнэ оньһон хүсэтэ машина, зэмсэгүүд улам олошорон, ажал хүдэлмэри гол түлэб техникын хүсөөр хэгдэдэг болоо ха юм. Энээнһээ уламжалан, мори унаа хойшоо гаража, ажахы бүхэндэ адуун һүрэг тоогдохоёо болиһон ушар эндэ тэндэ үзэгдэдэг байгаа.

— Мори унаагаар юу хэхэмнайб. Моторой хүсөөр хүдэлдэг машина, трактор байна ха юм,—гэхэһээ наагуур зарим колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдэдэг болошоо һэмнай.

АЛДУУГАА ЗАҺАХА САГНАЙ ЕРЭЭ

Энэл алдуу эндүүтэй һанамжаһаа болоһо, һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо республикын колхоз, совхозуудта адуун һүрэгэй тоо толгой эрид үсөөрөө. Юуб гэхэдэ, зарим ажахынууд адуу моридойнгоо тоо толгойе олошоруулхын тула оролдодоггүй, харин тэдэнээ яажашье һаань, хорооха, үгы хэхэл гэжэ байдаг һэн. Тиимэһээ тэндэ үүлтэртэ азарга, гүүдынь жэл бүри гарзалжа, гаргашалагдажа байгаа бшуу. 1941 онһоо хойшо абажа үзэхэдэ, республика доторнай адуун һүрэгэй тоо аяар 90 мянган толгойгоор үсөөрөө.

Теэд энэмнай хэр зүб гээшэб? Үгы даа. Адуу моридые заабол һайнаар үсхэбэрилжэ, улам олошоруулха, ажахы бүхэнэй ашагтай һалбаринуудай нэгэн болгохо ёһотойбди. Юуб гэхэдэ, машина техникын хэдышье олон болоо һаа, морёор хэхэ ажал үшөөл ехэ. Тиибэшье колхоз, совхозуудта ябахада, бүхы хүдэлмэреэ трактор, машинын хүсөөр лэ бүтээхэ гэжэ оролдодог.

— Үбһэ, һолоомыемнай заабол трактор, машинаар асаруулжа үгэгты... гэхэһээ эхилээд, мори унаае тоохогүй зан гаргадаг гээшэ.

Үнэндөө фермэ, гүүртэ, отарада дүтэ шадарай газарһаа үбһэ, түлеэ асарха, шэбхэ шабааһа гаргаха гэхэ мэтэ жэжэ божо хүдэлмэриие морёор лэ хэһэн дээрэ бшуу. Нэгэдэхеэр, ажал хүдэлмэриин гаргаша багa боложо үгэхэ. Хоёрдохёор, трактор, машинын хүсэн, тоһо, түлишэшье алмагдаха ушартай.

Гадна адуунай мяхан арад зоной дунда ехээр хэрэглэгдэдэг болонхой ха юм. Жэшээнь, Улаан-Үдынмнай мяханай комбинадта адуунай мяхаар тон һайн шанартай, «Дружба» гэжэ колбаса, элдэб консервэ хэнэ.

ГҮҮДЭЭ ҺУБАЙРУУЛХАЯА БОЛИХО

Эдэ бүгэдэнһөө тодорхой тобшолол хэжэ, адуун һүрэгые һайнаар үсхэбэрилхэ, хямда сэнтэй, эрхим шанартай мяха элбэгээр абадаг болохын тула бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэ ёһотойбди.

Гэхэтэй хамта мүнөө олонхи ажахынуудта табан хошуута малай аха заха—адуу моридоо газаашалжа, олоор алажа, хюдажа, нишэ тиишэнь худалдажа байхань тон һанаа зоборитой байна.

Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Тарбагатайн, Сэлэнгын аймагуудаар ажахын энэ һалбарида анхарал огто табигданагүй. Тэндэ азаргаар адуунһаа байтагай, ажалаа хэхэ моригүй шахуу болоо байна. Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхоз жэлэй эхинһээ хойшо 198 гүүдэйнгээ миил 90 толгойень ороондо оруулаа. Теэд 100 гаран гүүд һубайрхань гээшэ. Суулгын совхозой миил 96 гүүн үрэжүүлэгдэнхэй нэрэтэй. Аймаг соогоо адуу малаар олон ажахынуудай нэгэн «Знамя Ленина» колхоздо мүнөө оройдоол 100 хүрэхэгүй гүүн тоолгдоно. Тиигээдшье тэдэнэйнь олонхи ороондо оруулагдаагүй, һубайранхай. Эндэ миил гурбахан азарга бии нэрэтэй. Үнэндөө 20 гүүн бүридэ нэгэ азарга лаб байха зэргэтэй.

Эгээл тиимэһээ эдэ ажахынуудта унагад үсөөн абтана. Байгша ондо Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхоз зуун гүүн бүриһөө 41 унага, Суулгын совхоз—53 унага, мүн Загарайн аймагай Онохойн совхоз 144 гүүнһөө оройдоол 80 унага абаһан байха. Харин эндэхи «Гигант» колхоз аяар 198 гүүтэй аад, миил 46 унага абаад һууха юм. Тус артелиинхид гүүдээ үрэжүүлхэ тушаа һаналаа табидаггүй. Тарбагатайн аймагай колхозуудта бүришье бирагүй байдал үзэгдэнэ. Эндэхи «Дружба», «Маяк», 8-ое Марта» колхозууд тус тустаа 50—60 гүүнһээ 12—29 унага түлжүүлнэ.

АДУУН ҺҮРЭГӨӨ ОЛОШОРУУЛХА АРГА БИИ

Үргэн уужам тала дайдаараа суурхадаг Сэлэнгын аймагайхид эдэнэрһээ багашье дээрэ бэшэ. «Улаан Оронго» колхоз энэ жэлдэ 71 гүүнһээ миил 24 унага абаад, һанаагаа амаршоо. Кировэй нэрэмжэтэ артель 30 гүүнһээ 18 унага түлжүүлэнхэй. Эдэ ажахынууд адуу моридые үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа табидаггүй байһаниинь үшөө дахин элеэр харагдана ха юм.

Республикын колхоз, совхозуудта адуун һүрэгые улам олоор үсхэбэрилхэ арга боломжо бии гү? Дүүрэн бии. Энээниие түрүү адуушад, моринодоймнай баян дүй дүршэл гэршэлнэ. Илангаяа Ахын, Зэдын, Захааминай, Яруунын зарим ажахынууд адуун һүрэгые муу бэшээр үсхэбэрилдэг бшуу. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн аймагуудташье шадамар бэрхэ адуушад бии. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй «Победа» колхозой моришон Ефим Рычков зуун гүүн бүриһөө 90 унага, Тарбагатайн «Маяк» колхозой адуушан Валентин Кудряшов зуун гүүнһээ 75 унага түлжүүлээ.

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, адуун һүрэгые тоохогүй ябадалда нэн түрүүн эсэс табижа, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй зүгһөө энэ һалбарида харюусалгатайгаар хандадаг болохо зэргэтэй. Энэ дары бүхы адуу моридоо суглуулжа, үсхэбэридэ табигдаха гүүд, азаргануудые зүбөөр илгаад, тусгаар һайн харууһанда табиха. Мүн дүй дүршэлтэй, шадабаритай, адуу моридто дуратай хүнүүдые шэлэн оложо, энэ харюусалгатай хүдэлмэри даалгаха ёһотой. Тэдэнэй ажалай түлөөһые зүбөөр тогтоохо гээшэ ехэхэн удха шанартай.

Гадна, адуу үсхэбэрилгые ажахын тоосоондо оруулха тушаа бодожо үзэхөөр болоо. Илангаяа һүрэг соо һайн үүлтэрэй азаргануудые олон болгожо, үрэжүүлгэ зүбөөр эмхидхэхэ, шадаал һаа, гүүдээ искусственна аргаар, гараар үрэжүүлдэг болохо шухала.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, ойрын жэлнүүдтэ адуун һүрэгые эрид олошоруулжа, хямда сэнтэй мяха элбэгээр абаха, хүдэлмэриин хүдэр һайн моридые олон болгохын тула колхоз, совхоз бүхэнэй шангаар тэмсэхэ сагынь ерээ.

Б. Зэнхоев,
Улаан-Үдын гүрэнэй племстанциин директор.

ПВЗ-гэй аппаратна цехэй слесарь Яков Варфоломеевэй бригада электровозой магнитна контакторнуудые заһабарилжа, халаанайнгаа нормо 135 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэрэ коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Зураг дээрэ: комсомолец Я. Варфоломеев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТОБШОХОНООР...

★ **ЗЭДЫН КОМБИНАДАЙ** прийскын хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа һайнаар дүүргэдэг дээрэһээ хоёрдохи жэлээ комбинадайнгаа дамжуулгын Улаан туг барижа ябана. Тэдэнэр үбэлэй үедэ руда малтадаг бүхы түхеэрэлгэнүүдээ һайнаар заһабарилжа, зунай үедэ руда угааха хүдэлмэреэ амжалтатайгаар үнгэргэнэ. Энэ жэлэй үнгэрэгшэ зун Дмитрий Харламовай, Иван Афанасьевай бригаданууд һайнаар хүдэлмэрилжэ гараба.

А. Бутин.

★ **ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ПАРОВОЗО-ВАГОННО ЗАВОДТО** электровозуудые заһабарилдаг болоһонһоо хойшо олохон цехүүдтэ шэнэ түхеэрэлгэ олоор тодхогдоно. Энэ жэлэй түрүүшын хахад соо аппаратна цехтэ металл отолдог орёо оньһотой дүрбэн станок тодхогдоо һэн. Һүүлэй үедэ электромашина, локомотив заһабарилгын цехүүдтэ токарна, фрезернэ хэдэн арбаад станок, мүн хүсэ ехэтэ кран, пресс тодхогдоо.

А. Щеглаков.

☆ ☆ ☆

ЭКОНОМИЧЕСКА КОМИССИИН ТҮРҮҮШЫН АЛХА[М]

Коммунис ажалай предприятиин хүндэтэ нэрэ солодо хүртэлсэхын түлөө мүрысэжэ байһан Улаан-Үдын мебельнэ фабрикын коллектив түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, шэнэ үүсхэл дэмжэн нэбтэрүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг болоо.

Энэ жэлдэ продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, олзо оруулха түсэбөө фабрика дүүргэнэгүй. Саашадаа иимэ байдалтай эбсэхын аргагүй гэжэ шиидэһэн тус фабрикынхид энэ дутагдалаа усадхажа, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха талаар тусхай хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байгаа. Фабрикын технико-экономическа туйлалтануудые саг соонь согсолон хаража байха зорилгоор экономическа комисси эмхидхэгдэһэн юм.

Тэрэ гэһээр оройдоо хоёр һарын үнгэрбэшье, комисси ехэ ажал хэжэ шадаа. Фабрикын бүтээн гаргадаг продукциин өөрынь үнэ сэн ямар шалтагаанһаа ехэ болоноб, олзо оруулха түсэб юундэ дүүргэгдэнэгүйб гэжэ комисси һайнаар хинан шалгаа. Тиихэдээ нэгэ түхэригэй товарна продукци бүтээлгын гаргаша үнэн дээрээ хэгдэдэг гаргашын хэмжээнһээ багаар хараалагдаһан байгаа гэжэ комисси элирүүлээ. Жэшээлхэдэ, нэгэ түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэн гаргахада үнэн дээрээ 95 мүнгэн гаргашалагдадаг аад, 81,2 мүнгэтэ болоно гэжэ урдань баталагдаһан байгаа. Тиигэжэ олзо оруулха түсэб бодото арга боломжонуудһаа ехээр хараалагдаһан байба.

Ямар нэгэ түхэлэй мебель хэхэдэ хэды шэнээн гол зүйл, мүн туһалбариин материалай гаргашалагдаха байһанай нормо зохёохо шухала гэжэ комисси шиидээ. Иигэжэ ерэхэ жэлдэ 80 кубометр хюрөөдэмэл материал, 1300 дүрбэлжэн метр фанера, 8 тонно хүбэн арьбалхаар хараалагдаа. Мүн 5—10 процентээр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар 20 мянган түхэригэй алмалта хэгдэхэ юм.

Партиин ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ хэһэн элидхэл соогоо нүхэр Н. С. Хрущев промышленностьда техническэ дэбжэлтэ туйлаха асуудалда ехэ анхарал хандуулаа. Тиихэдээ нүхэр Хрущев иигэжэ хэлээ һэн: «Теэд манайда юун болоно гээшэб? мебель хэдэг фабрика бүхэн өөрынгөө проекттэй, өөрынгөө мебель гаргадаг байна. Хүн бүхэн өөрынгөө кабинедые дураараа гоёоно. Энэнь албан хойрог хүнүүдэй эгээл жаргаха хэрэг бэшэ аал?... Эдэ предп[риятинууд] нууд тусхай мэргэжэлтэй [...] гогдоогүй, тэдэнэй за[...] ниинь хори гаран түхэл[эй ме]бель хэнэ. Иимэ эмхигүй [бай]һан ушарһаа зохидгүй, [...] гоё бэшэ, бүхэ бэшэ м[...] ехээр гаргагдана». [...] Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүд манай фабрикын[...] анхарал ехээр ханд[...] Манай эндэшье иимэ [бай]дал үзэгдэнэ ха юм.

Техническэ дэбжэлтэ т[уйлаһ]анай ашаар үйлэдбэре[...] хай мэргэжэлтэй болгохо [...] хала гэжэ партиин зааб[ари] хүтэлбэри болгон, бии б[айгаа] дутагдалнууд дары ус[адх]хаар шиидээбди. Фабр[ика] 1963 ондо ямар түхэлэй ме[бель] бүтээн гаргаха түсэб зох[...] комиссиин хиналтада а[...] Бии байһан арга боломж[о...] даа зүбөөр хэрэглэжэ, [...] ондо шэнэ түхэлэй мебел[ь бү]тээн гаргахаар хараала[...] Жэшээлхэдэ диван-кр[овать] һайн шанартай стулнууд [...] дэхэ.

Мебель хэгшэд партиин [ЦК-]гай ноябриин Пленумэй ш[иид]хэбэриие хэрэг дээрэнь [бэе]лүүлхэ талаар зохихо хэ[мжээ]-ябуулгануудые хараалжа[...] лээ.

А. Мураш[...]
фабрикын экономиче[ск]а комиссиин гэшү[үн].

Бодото ажал хэрэгээрээ...

Республикымнай хүдэлмэришэд партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэриие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула бодото хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана. Улаан-Үдын паровозо-вагонно заводой арматурна цехэйхид үйлэдбэриингөө нөөсэй арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэжэ, шэнэ амжалта туйлаха гэжэ зорижонхой. Цехэй түрүүшүүл амжалтаяа арьбадхан, эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана.

Жэшээлхэдэ, үрэмдэгшэ Александра Васильевна Грехнева Социалис Ажалай Герой Н. Г. Заглада, мүн Ленинградай фрезеровщик И. Д. Леоновой бэшэгүүдые дэмжэн, детальнуудые бэлэдхэһэнэй түлөө үгтэдэг түлөөһэ бага болгохо тухай мэдүүлгэ цехэйнгээ хүтэлбэрилэгшэдтэ бариһан байна.

— Хэрбээ урдань би элдэб түхэлэй ямар нэгэ деталь бэлэдхэһэнэй түлөө дунда зэргээр 1,8 мүнгэ түлөөһэ абадаг байгаа һаа, мүнөө тиимэ ажалые 1—1,5 мүнгөөр хэхэб, — гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ. Мүн детальнуудые эрхим шанартайгаар, хараалагдаһан болзор соо бэлэдхэхэ тухайгаа тэрэ мэдүүлбэ.

Тус цехэй хүдэлмэришэд нүхэр Грехневагай үүсхэлые халуунаар дэмжэээ. Токарьнууд Булыгин, Ганзин, Кисель, Михайленко, Парамонов, Попов, Васильев, слесарьнууд Казбанов, Крючков, Рагожкин, Усов, газогагнуурша Григорьев гэгшэд детальнуудые бэлэдхэһэнэй түлөө бага түлөөһэ абаха байһанаа мэдүүлээ.

Арматурна цехэй түрүүшүүлэй жэшээгээр заводой бусад цехүүдэй хүдэлмэришэд хэһэн ажалай түлөөһэ бага болгохые дурадхаһан байна. Котельнэ цехэй электровозуудай компрессорнуудые заһабарилдаг участогай хүдэлмэришэд, коммунис ажалай түрүүшүүл Чернега, Солодовиков, Носик, Козлов, Лукин, Соснин, Яковлев, Павлюченко, Павликов гэгшэд нүхэр Грехневагай мэдүүлгэтэй танилсаад, компрессор заһабарилһанай түлөө үг[тэдэг] 45 түхэриг 88 мүнгэнэй тү[лөө]һэ 35 түхэриг 07 мүнгэ[...] лоторнь доошонь оруу[лхые] дурадхажа, цехэйнгээ хүт[элбэ]рилэгшэдтэ хандаа.

Заһабарида асарагдаһан [ло]комотивуудые задалдаг [...] нүхэд Хартов, Нурдымов, [...]нов, Зыков, Соловьев, Ми[...] гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг [...]гаан бригада нүхэр Грех[невa]гай мэдүүлгые зүбшэн хэ[лэл]зүүраа, нэгэ электровоз [за]далха ажалай бүхы ком[плек]сые 62 часаар хороожо, [...]гээд 25 түхэриг 56 мүнгэ [...]балха гэжэ шиидэнхэй. Т[...] үүсхэлые дэмжэһэн эдэ б[рига]данууд шэнэ түримай [...] хэһэн ажалайнгаа түлөө [...] түлөөһэ абажа ажаллах[а бо]лоо. Паровозо-вагонно [заво]дой түрүү хүдэлмэришэ[д...]рэл партиингаа ЦК-гай [ноябрии]н Пленумэй шиидхэб[эриие] бодото ажал хэрэгээрээ [дэм]рюусана. Бүгэдэ арада[...] баялигые арьбадхаха [...] һайн һайхан һанал бодо[...] рүү хүдэлмэришэдэй [...]лайнь ёһо заншал болон[...].

А. Хар[...]

Коммунис ажалай түлөө

«Бурстрой» трестын барилгашадай дунда коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй.

Тус асуудалаар һаяхан үнгэрэгдэһэн суглаан дээрэ үйлэдбэриингөө даабари, социалис уялгаяа дүүргэхэ тухай хөөрэлдөө. Барилгашад коммунизм байгуулха бүгэдэ арадай тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулна. Сергей Братчинковай, Юрий Изаксоной, Алексей Островерховэй, Михаил Катаевай болон бусадай толгойлдог арбан эрхим бригадануудта коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Мүнөө трестдэ хамта 350 хүдэлмэришэдтэй 15 бригада энэ нэрын түлөө тэмсэжэ байна. Тэдэнэй дунда Григорий Овчинниковай, Петр Воробьевой, штукатурщигууд Маланья Заиграеваган болон бусадай түрүү комплексно бригаданууд бии.

Суглаан дээрэ арбаад хүн үгэ хэлээ. Ажахын тоосоондо ороһон коммунис ажалай комплексно бригадануудай бригадирнууд Иван Шемонаев, Кара Атакиши, Ахадов гэгшэд хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай суглаарагшадта хөөрэжэ үгөө. Эдэ бригаданууд даабаряа саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг, материал болон зөөри алмахын түлөө шангаар тэмсэдэг. Нүхэр Ахадовай бригада бүри ехэ бүтээсэтэйгөөр ажаллана. Тэдэнэр түсэбөө 150 процент хүрэтэр дүүргэдэг байха юм. Бригадынь арбан гэшүүн юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта, гурбан хүниинь институтда һуралсана.

Ажахын тоосоондо ороһон коммунис ажалай комплексно бригадын бригадир нүхэр Полторацкий, тэрэ бригады[н гэ]шүүн нүхэр Иванов гэгшэ[д бари]лгашадые хирпиисээр, [...]шалтын плитээр болон б[...] материалаар дутамаг ха[...] гэжэ өөһэдынгөө үгэ [...] тэмдэглэбэ.

Суглаанда хабаадагшад [ком]мунис ажалай түлөө мүр[ысөө]ниие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ та[лаар] хэмжээ ябуулгануудые х[араал]лаа.

А. Шулу[...]

Ерэхэ жэлэйнгээ ургасада һаналаа табижа, Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид кукурузынгаа газарта наг шэбхэ гаргажа эхилһээр үнинэй. Эндэ бүхыдөө 1450 тонно шэбхэ зөөгөө. Зураг дээрэ: наг шэбхэ буулгажа байһан агрегат.

З. ВЕСНИНАГАЙ, фото.

Гүнзэгыгөөр шудална

Ленинэй нэрэмжэтэ [кол]зой партийна организ[ациин] агитколлективтэ 45 ба[...] медигүүд, хүдөө ажахы[н мэр]гэжэлтэд, колхознигууд [...]татораар хүдэлнэ.

Эдэнэр партиин Ц[К-гай] ноябриин Пленумэй мат[ериал]лаар хүдөө зоной, ила[нгаяа] малшадай, механизатор[нуудай] дунда хөөрэлдөөнүүдые [...]гэнэ. Тиихэдээ ажахынга[а...] дорхой жэшээнүүдые ш[...]раар хэрэглэнэ.

Багшанар-агитаторнууд [...]маев Е. А., Битуев В. М. [...]шэд һаалиин хоёр гү[...] (Бабаада, Зуун-Модон[до]) рэлдөө үнгэргэбэ.

Сомоной Соведэй бэ[...] Долгорова Г., эхин һургу[улиин] багша Бутуханова О. А. [...]хи зониие һургуули [...] луулжа, иимэ хөөрэлдө[...] ниирхолтойгоор үнгэргэһэн[...]на.

А. Банзарак[...]
Захаамин.

ЯМАРШЬЕ ЮУМЭНДЭ ҺЭШХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

(Инспектор-эмхидхэлшын бодомжонууд)

Украинын суута звеньевой Н. Г. Загладын хэлэдэгтэл, газарые ёһо соонь хүндэлжэ һураһан буряад хүн — залуу мэргэжэлтэ урдамнай байна. Үндэршэг бэетэй, зориг зүрхөөр ядахагүй янзын энэ хүн залуушье һаа, яһала хүдэлһэн, хүйтэн халуунине үзэһэн ха.

Инспектор-эмхидхэлшэ — шэнэ тушаал. Хүдөө ажахые ударидаха шэнэ зургаан — үйлэдбэриин управлени. Энэмнай шэнэ үе сагта хүдөө ажахые ударидан хүтэлбэрилхэ үүргэтэйгээр партиин ЦК-гай мартын Пленумэй һүүлээр байгуулагдаһан зургаан гээшэ. Дээдэ эрдэмтэй агроном Цыдын Бадмаевич Данзанов энэ шэнэ зургаанай түлөөлэгшэ — инспектор-эмхидхэлшээр хүдэлхөө үнгэрөөшэ хабар Хэжэнгэ нютагаа ерэһэн юм. Шэнэ зургаанайхидай ажал хүдэлмэриие газетынгээ хуудаһанда харуулха хүсэлэнтэй байһан тула, хэжэ ябаһан тэмдэглэлээ бэшэжэ үгыт гэжэ нүхэр Данзановта хандаһан байгдаа. Бишыхан тэбхэр блокнодтом тоонуудһаа бэшэ тэмдэглэл байхагүй. Тиимэшье һаань, һанаһан бодоһоноо хөөрэжэ туршаһуулдяа гэбэ Цыдын Бадмаевич.

Зай, шэнэ зургаанда хүдэлэгдэхэ болобо.

Юунһээ эхилэлтэйб?... Юунһээшье гэжэ... Пленумэй шиидхэбэри, материал байна ха юм даа. Хабар морилжо ерэнхэй. Шолбы гаража эхилбэ. һайрамай үһан хааян хүүен урдахань. Газар таряалангые агротехникын заабариин ёһоор эрхилхэ... Энэмнай даншье эли — хоёр дээрэ хоёрые нэмэхэ гэдэгтэл адли болоһон асуудал мэтэл даа. Хэды тиимэшье һаань, бодото үрэ дүн алин гээшэб (?) Таряанай ургаса мал ажалай эрилтые хангажа шаданагүй. Үбһэнэйшье ургаса хойнонюг лэ байна. Адуу малдаа үбһэ тэжээл хүрэхэ хэмжээтэйгээр бэлэдхэдэг болоогүйдөө мяха, һү, нооһоной ехээр абтахагүйнь мэдээтэй. Үндэһэн гол асуудал шиидхэхын — мал ажалай хэрэглэмжэ хүсэд хангаха хараатайгаар үбһэ тэжээл бэлэдхэхын тулада юун хэрэгтэйб? Надежда Григорьевна Загладын хэлэдэгтэл, һэшхэл хэрэгтэй. Бүхы юумэндэ һэшхэл хэрэгтэй ха юм даа.

Манай буряад зон малһаа абтадаг шэмэ сэгнэжэ һураһан гээшэ. Зүгөөр, газарай ашa үрые хүсэд сэгнэжэ һураадүйбди гэжэ сэхэ хэлэмээр. Абаад үзэел даа. Заабариин ёһоор үрэһэ хүрэнгэ хаагданагүй, газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ агротехникын эрилтэ дүүргэгдэнэгүй гэхэ мэтээр тоолохо болоо һаа, олон байха.

Ушар иимэһээ эгээл энэ асуудалда — агротехникын заабаринуудые сахин, хабарай тарилга хэхын түлөө нэн түрүүн тэмсэжэ ороо һэмди. Манай управлениин Хэжэнгэдэхи зоны түлөөлэгшэдэй гол зорилго эгээл иимэ байгаа бэлэй. Талха таряан ургаал һаа, бүхы юумэн элбэг байха, мал адууһаншье тэжээлтэй, ашаг шэмэ ехэтэй байха.

Эндэхи хоёр ажахын полинууд Худан, Чисаана, Хэжэнгын хоймороор нэмжынхэй. Хада майлааршье аһаһан полинууд олон байха. Хабарай тарилгын гү, али хуряалгын хаһа ороходонь, эдэ полинууд дээрэ ямар олон машина гарана гээшэб. Эндэш, тэндэш тарилгын агрегадууд — холбоотой машинанууд. Одоол иимэ үедэ агрономууд унтаха үргэһэгүй ябадаг гээшэлди. Энэ олон агрегадуудай хүдэлжэ ябахада, баһа элдэбын ушарнуудшье дайралдаха юм. Ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнһөө хандадаг хүнүүд тарилгаяа һайн шанартайгаар хэхэ. Тиигэд гээд ябаашадшье байха даа. Сеялкээ хүсэд зүбөөр тааруулангүй, тарилга хээбди гэжэ, элдүүрилэгдэһэн газар, хүрэнгын таряа гэмтээхэ ушаршье үзэгдөө һаабза. Энэмнай юун болоноб? Агротехникын заабари бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал бэеэрээ болоно. Үгышье һаа, хорогдоогүй үрэһөөр хамаагүй тарилга хэжэ байһан ушар олон газарта үзэгдөө бшуу даа. Хэжэнгын совхозой 5-дахи фермэдэ (Хөөрхэ нютаг), 3-дахи фермэдэ иимэ ушарнууд үзэгдөө һэн. Мүн Чисаанынишье совхоздо иимэрхүү юумэн болодог һэн. Агротехникын заабари хазагайруулһан ушар бүхэндэ агрегат байлгажа, бодото хэмжээн абтадаг байгаа.

Ургасын һая булташа байхада хүнгэн борнойгоор борнойлхо арга эндэ түрүүшынхеэ хэрэглэгдэһэн байгаа. Үйлэдбэриин управлениин үүсхэлээр иимэ хүдэлмэри Хэжэнгын, Чисаанын совхозуудта хэгдэһэн байха. һайн шанартайгаар борнойлго хэһэн газарта гектар бүриин ургаса 2—2,5 центнерээр нэмээ һэн.

Тиин агротехникын түлөө «добо-толго» хэжэ, инспектор-эмхидхэлшын ажал эхилһэн байгаа. Тиихэдээ Харьяата совхозуудайнгаа агрономууд, механизаторнуудтай, бэшэ мэргэжэлтэдтэй хамта бүгэдэ нийтээрээ тэмсэгдэһэн байха. Энэмнай үсөөнөөрөө дабаха хэрэг бэшэ ха юм.

Тарилгын үедэ хүнүүдтэй тар түр гэлдэгдээ. Али үлүү юумые тиигэжэ гээшэ гүб... Хүнүүдээр эбээ таһаржа... хэрэггүй гээд һанахан. Хорогдоогүй үрэһөөр, зүбөөр тодхогдоогүй сеялкээр тарилга хэнэ. Эдэ полинуудһаа бага ургасын гарахада, би сэхэ харюусаха бэшэ ха юм биб гэһэн бодолшье заримдаа толгой соо орон алдадаг байгаа. Өөрөө өөртэеэ зүбшэхэ, бодохон.

Үгы даа, тиимэ бэшэ. Минии һэшхэл эгээл энээндэ байна. Сэдьхэлэй үбшэнтэй ябанхаар сэхэ руунь табилсаад ябаа һаа дээрэ. Энэ зонодо сугтаа хүдэлдэг Цыдын Бадмаевич Бальжинимаевин «шии агроном хүн аад, яагаа гээшэбши гэһэн шэдөөр урдаһаам харахадань, нюураа хаана хэхэ биб. Хүн бүхэниие агроном шэнгеэр агротехникын удха шанар ойлгодог болгохын тула оролдохо, энээниие туйлаха ёһотойб!» гэжэ үнинэй бодожо ябаһан һанал бодолынь энэ хүнэй толгой соо бүхөөр оронги.

Энэ оролдолго ямар аша үрэ асарбаб? Хэжэнгэ, Чисаана руу һая наашa үзэгдөөгүй ургаса гараа. Механизаторнууд, агрономууд болоод бэшэ мэргэжэлтэд иимэ ургасын гараһанда ганса манай аша габьяа гэнэ бэшэбди. Сагай уларил ехэ таатай һайн байгаа. Хаһа саг соогоо бороо хура ороо. Зүгөөр, агротехникын заабари сахиһанай аша үрэ эндэ бии гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Энээнэй ашаар эдэ хоёр совхоз гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө саг болзор соонь дүүргээ, хүрэхэ хэмжээтэйгээр үрэһэнэй таряа хаагаа. Адуу малай тэжээлдэ хэрэглэлсэхэ орооһо таряанай зүйл яһала.

Ургаса хуряалгада нэмэлтэ түлбэри хэрэглэгдээ юм. Энэмнай хуряалгын хүдэлмэри ехээр түргэдхөө гэжэ тоолодогбди. Эдэ хоёр совхоз урда жэлэйхиһээ һураггүй эртэ хуряалгаяа дүүргэһэн байна. Эдэшье хуу һайн лэ байна...

Теэд үшөөл ехэ ургаса абамаар байгаал даа. Бороо хуратай жэл болоо һэмши гү даа. Кукуруза, саахарай свёкло, горох, бобы — эдэ ургамалнууд хүсэд һайнаар нютагжажа шадаагүй.

Партиин ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ хүдөө ажахые улам хүгжөөхэ асуудал хурсаар табигдаба. Ажахы бүхэниие ашаг олзо ехэтэй болгохо зорилго табигдаа. Теэд эдэ хоёр совхоз энэ жэлдэ ехэ олзо доход оруулжа шадахагүй, харин гарзатай байха болоод байна. Зарим зүйлэй продуктда ехэ гаргаша хэгдэнэ. Жэшээнь, Чисаанын совхозой һү ехээр һааһаниинь һайшаалтай. Зүгөөр, нүгөө талаһаа гаргашань ехэ байнаар. Үлүү гаргашые хороохо талаар Хэжэнгын совхоз хэмжээнүүдые абажа байнхай.

...Чисаанынхид эдеэ хоолой бүхы зүйлөөр гүрэнтэеэ тоосоо. Тиигээшье һаа, эдэ хоёр совхозой алиндаиньшье шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон... Нарһатын совхозой тугалшан Жамсо Дугаровай жэшээгээр тугал бурууһуудаа түргэнөөр томо болгохо арга һайнаар хэрэглэжэ шадагдаагүй гээшэ аабза. Һэдэлгэ, оролдолго гаргаашье һаа, аша үрэ гараагүй ха даа, бирагдаагүй болоно. Энээндэ бишье зэмэтэйл болоно гээшэб... Тугалшан бүхэндэ ойлгуулжа, энэ арга хэрэглэхэдэнь фермэнүүдые даагшанартай хамта управлениин мэргэжэлтэд, бидэнэр эмхидхэлсэхэ уялгатайбди. Энэ мэтэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөө бии. Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй заалһанай үндэһөөр ажал хэрэгээ улам һайжаруулха, бии байһан арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхын тулада оролдогдохо. Эдеэ хоолой зүйл элбэгжүүлхэ хэрэгтэ алба хэжэ ябаһан бидэнэр дааһан ажалаа улам һайжаруулха гэжэ оролдохол байхабди.

Олон жэлдэ партийна, Соведэй ажалда ябаһанаа мүнөө энэ зонодохи обкомой инструктораар хүдэлдэг Цыдын Бадмаевич Бальжинимаев эдэ хоюулан ходо зүбшэжэ хүдэлдэг. Мүнөөшье залуу Цыдын Бадмаевичынь аха Цыдын Бадмаевичтаа Хэжэнгэһээ хонходоод:— шухала асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй болобо, хоюулаа хаанашьеб ошое гэнэ ха. Тиигэхэ гэлсээд, хөөрэлдөөгөө дүүргэбэд. Хэлсэхэ, зүбшэхэ, шиидхэхэ асуудал олон даа. Хонин ажалай айхабтар харюусалгатай саг — түл түрэсэ абалга эхилхэнь. Иигээд лэ үйлэдбэриин управлениин хоёр хүдэлмэрилэгшэ ээлжээтэ командировкодоо гараба ха.

Д. ЖУГДУРОВА.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1962 оной декабриин 16.

оциалис зөөри наринаар сахиха

оциалис зөөри сахиха хэ- Тарбагатайн, Прибайка- аймагуудта олониитые рэгээр хабаадуулнаб гэһэн дал Буряадай АССР-эй овно Соведэй Президиум нгөө ээлжээтэ заседани зүбшэн хэлсэбэ. Гүрэнэй кооперативно-колхозой хулгайлха ябадалтай хэ хэрэгтэ олониитые ха- улха талаар тус аймагуу- олон сельскэ Соведүүд, хи органууд зарим тэды мэри хэһэн байна гэжэ идиум тэмдэглэбэ.

э, таряа хуряалгын үедэ айкалиин аймагай кол- дай бригада бүхэндэ ма- эжээл, ороохо таряа гээл- илтэдэ, хулгайда оруул- хэрэгые сахин шалгажа 5—7 хүнһөө бүридэһэн й оперативна группанууд хэгдэһэн юм. Иимэнүүд анууд Тарбагатайн ай- арадай һайн дуранай инануудай гэшүүдһээ бү- лэгдэһэн байна. Эдэнэр о таряа, үбһэ гэмтэлдэ хагүйн хойноһоо яһала ар оролдоо.

ибайкалиин аймсоведэй дкомой худалдаа наймаа- иитын таһаг муу бэшээр нэ. 1962 оной июльһээ о энэ таһагаархин 92 ма- 12 пекарни, 12 столово, адые шалгаһан, элирхэй- һэн дутуу дундануудые аха талаар хэмжээнүүд ан байна.

бэшье, социалис зөөри са- хэрэгтэ олониитые хабаадуулха хэрэгтэ горитойхон дутагдалнууд эдэ аймагуудта бии байна гэжэ Верховно Соведэй Президиум тоолобо. Эдэ аймагуудай сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомууд, зарим предприятинууд, эмхи зургаанууд болон колхозуудта социалис зөөри сахиха ниитын комиссинууд байгуулагдаагүй байһаар. Нютагай Соведүүдэй ниитын гурим сахиха, хүдөө ажахын саг үргэлжын комиссинууд, арадай һайн дуранай дружинанууд муугаар хүдэлнэ, арадай нангин зөөри сахин хамгаалха хэрэгтэ тэдэнэр хабаадуулагданагүй.

Тарбагатайн, Прибайкалиин аймсоведүүдэй гүйсэдкомууд гүрэнэй зөөри хулгайлха, үрихэ, үбэршэлхэ ушарнуудтай тэмсэхэ тухай асуудалнуудые өөһэдынгөө заседани дээрэ тон үсөөнөөр хараһан байна. Үнэ сэнтэй зөөри зөөшын тоо бүридхэл гуримшуулхын, хиналта шалгалтын хүдэлмэри шангадхахын түлөө ёһотой хэмжээнүүдые абадаггүй. Энээнһээ уламжалан эдэ аймагуудта хулгай худал, үрилтэ үбэршэлгэ үшөөл болоһоор. Энэ жэлэй 10 һарын туршада Тарбагатайн аймагта хулгай, үрилтэ хэһэн 27 ушар, тиихэдэнь Прибайкалиин аймагта— 28 ушар элирхэйлэгдэһэн жэшээтэй.

Тарбагатайн аймгүйсэдкомой харгы замай таһагые даагша байһан Кушнарев таһагайнгаа ахалагша бухгалтертай горитойхон сэнгэй зөөри үбэршэлһэн байна. Мүн энэ аймагай потребсоюзай бэлэдхэлэй таһагай зарим хүдэлмэрилэгшэд **40 мянган түхэригэй ноохо хулгайлһан** байгаа бшуу. **Прибайкалиин аймагай Горячинска сельсоведтэ мүн лэ ехэ тооной мүнгэн үрилтэ** хэгдэбэ.

Хулгай, үбэршэлгэ, үрилтэ хэхэ харша ябадалнууд имагтал **харюусалгата кадрнуудые буруугаар шэлэн абадагһаа, этигэл найдабаригүй хүнүүдые** харюусалгатай тушаалда томилдог дээрэһээ болоно гэжэ Президиум тэмдэглэбэ.

Нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, милици, прокуратура болон сүүдэй органууд, предприяти, эмхи зургаанууд, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд социалис зөөри сахиха хэрэгтээ олониитэдэ түшэглэнэгүй.

Ушар иимэһээ социалис болон ниитын зөөри сахиха хэрэг ябуулгада бии байгаа ехэнүүд дутагдалнуудые дары усадхаха, саашадаа энэ хэрэгтэ олониитые үргэнөөр хабаадуулха тушаа онсо анхаралаа хандуулхые Тарбагатайн, Прибайкалиин аймсоведүүдэй гүйсэдкомуудта Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум эрилтэ табиба.

Хэлсэгдэһэн асуудалаараа Президиум тодорхой тогтоол абажа, тус аймагуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай бэелүүлхэ хэмжээнүүдые эли тодоор тодорхойлжо үгэбэ.

Нина Ивановна Гаськова арбадахи жэлээ багшалжа байна. Нина Ивановна эдэ жэлнүүдтэ нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Мүнөө нүхэр Гаськова Хориин дунда һургуулида хүдэлмэрилхэ зуураа нэгэшье үхибүүдые хоёр жэлдэ һуулгахагүйгөөр ном заана. Зураг дээрэ: Нина Ивановна 2-дохи «Д» класста уншалгын хэшээл үнгэргэжэ байна. Нёдондо энэ классай үхибүүдэй нэгэниинь шье 1-дэхи класста дахин үлэнгүй гараа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Артистнар айлшалханъ...

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмтеатрай бүлэг артистнар—Амханова В., Бадмаев Д., Жалсараев Д., Цыдыпов З., Шалыгин В., Нохоноев К. гэгшэд Байгалай загаһашадта, Байгал шадарай леспромхозой хүдэлмэришэдтэ концертын шэнэ программа бэлдэнхэй айлшалхань.

Эдир наһан тухай, эб найрамдал тухай дуунуудые, шогтой хүхюун бадагуудые шагнажа, ажалшад һонирхохо байха.

Буряадай АССР-эй габьяата артист В. Шалыгин буряад дуунай аялгые баян дээрэ гүйсэдхэхэ.

А. П. Чеховэй «Альбионын басаган» гэжэ рассказаар инсценировко табигдаха, М. Шолоховой «Тэдэнэр эхэ оронойнгоо түлөө тулалдаа» гэһэн романһаа хэһэг уншагдаха, Хмельницкиин «Загаһашад» гэжэ нэрэтэй хореографическа багахан сценкэ табигдаха юм.

К. Андреев.

С. ЦЫРЕНОВ

Үбэлэй үглөөгүүр

Үглөөгүүр үшөө бүрэнхы
соогуур,
Үндэрэй үбгэн нарһад соогуур
Һүхэ хюрөөгэй ханхинаан
зэдэлжэ,
Һүниин нойрмог тайга һэреэбэ.

Түмэн мүшэд һажан һажан,
Тэнгэрнин баруун хаяада
залирна.
Үндэр нарһадай оройгоор
дүүлижэ,
Үүрэй толон зүүн тээ туяарна.
Сагаан һахалта үбгэжөөл-
хүйтэн
Саһан сэмхэг мүнгэн
зүүдхэлээр
Залуу модошоной хасар
шэмэглэн,
Залд гэтэр шэмхээд үзэнэ.

Залуухан модошон хамсыгаа
шуугаад,
Зорит түрэн түрэн ажаллана.
Мүльһэн зүүдхэл дуһалан
хайлажа,
Магнайһаан уурал баяан
хүлэрнэ.

Барилгын нарһандли баглаа
баглаагаарнь
Байра дээрэнь бухаллан
обоолно.
Үндэр нарһад найган
найгалзажа,
Үбэлэй хүнжэл гүбин тооһорно.

Үхибүүдэй муу ааша гаргахадань тойроод бү гара, нүхэр!

жэлэй ноябриин 18-най ад үнэн» газетэдэ СССР- рховно Соведэй депутат апов, габьяата багша азаржапова-Линховоина, иин габьяата хүдэлмэри- А. Миронова гэгшэдэй га-бэшэг гаргаһаниинь айшаамаар байна.

ондо Залуушуулай унис Союзай бүхэрос- съезд дээрэ хэлэһэн гоо В. И. Ленин иигэжэ бэлэй: «Хүдэлмэришэн, ан залуушуулай бүхы тые коммунис байгуул- хабаадуулангүйгөөр ком- общество байгуулжа агүйт».

ин багшынгаа энэ сэсэн иень дүүргэлтэ болгон, манай орон дотор ком- обществын материаль- ическэ үндэһэ һууриин ажа байхада, Москва, рад, Киев гэхэ мэтэ б городууд, областьнуу- уушуул Коммунис пар- рягаар хэдэн зуу, мян- раа шэнэ газар ашаг- хабаадаһан, Алас Хойто холын, Сибириин удта ошожо ажалладаг, түбхинөөд, үхибүүдээ үүлжэ, жаргалтайгаар даг болонхой

эд байхада үхибүүдые ань хойшо зүбөөр, ком- һоор хүмүүжүүлхэ гэээ хүн зоной ехэл харюусалгатай уялга болоно. Тиигэн гэһээ һүүлэй үедэ һургуулиин зарим үхибүүд сахил журам эбдэнэ, номоо мууса үзэнэ, багшанарайнгаа үгэ дууланагүй, үнгэрхэдөө нэгэ зариманиинь үйлсэдэ ябаһан хүнүүдэй часы, мүнгэ, хубсаһа гэхэ мэтые буляажа абана гэлсэдэг.

Минии хүбүүнтэй хамта Улаан-Үдын 1-дэхи һургуулиин арбадахи класста һурадаг хоёр хүбүүн ондоо хүнүүдтэй нүхэсөөд үйлсэдэ ябагшадые тонодог, архи уудаг, һүниндөө зайгуултадаг болоо. Тэдэнэр милицидэ баригдажа, түрмэдэ ороод, мүнөө мүшхүүлжэ байнхай. Тэрэ һургуулиин нэгэ хүбүүнэй эсэгэнь хүбүүгээ сагааруулхын тулада ехэхэн ябадал хэжэ, һанаагаа зобоһондоо мэнэ һаяхан гэртээ гэнтэ унаад, наһа барашоо.

Мүнөө үхибүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ гээшэ ехэл шухала болоод байна. Энэ харюусалгата хүдэлмэридэ бултадаа хабаадаха ёһотойбди. Нэгэ зарим эхэ, эсэгэнэр багаһаань хойшо үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һанаагаа табидаггүй. Үхибүүдэйнгээ хажууда элдэбын юумэ хөөрэлдэдэг, хэрэлдэдэг, хүниие муушалдаг, наһатайшье һаань хүнһөө бү айгты, урдаһаань хараагты гэжэ байжа тэдэнээ һургадаг, багшанарыень муушалдаг хүнүүдшье бии байдаг. Һайн үдэрэй болоходо, арбаад наһатай үхибүүгээ хажуудаа һуулгаад пиво, архи уулгадаг, ехэшэг болоһон үхибүүдтээ мүнгэ үгөөд, эхэ эсэгэ хоёрынь айлда ошоходоо, «Өөһэдынгөө үетэниие суглуулаад, һайн үдэрлэгты» гэжэ хэлэдэг. Тэдэнь үгэһэн мүнгөөрнь архи абажа, мэдээ табиха болотороо уудаг ушар бии.

Үдэшэ орой болоһон хойно үйлсэдэ, магазинуудаар ябаһан үхибүүдые гэртээ бусагты гэхэдэ, саашаа ябабашье һаань, бусад хүнүүдэй баһа тиигэжэ буруушааха дуулдадаггүй. 5—7 классай хүбүүд хэбэртэй аад, тамхи татажа байдаг.

Үхибүүдэй талаһаа муу юумэ гаргахадань ажаглалта хэхээ зарим хүнүүд айдаг байна. Энээниие тон буруу гэжэ һананам. Үхибүүдэй зүгһөө ниитын газарта ямар нэгэн муу ааша гаргахадань хүн бүхэнэй хоридог, буруушаадаг болоо һаа, тэдэнэр убайгүйгөөр аашалхаяа болихо, бэеэ заһадаг, муу муухай юумэ хэхэдэ, хэлэхэдэ зохидгүй гэжэ ойлгодог болохо һэн.

Үхибүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын тулада бултаараа оролдохо гээшэ ехэл шухала байна. Тэрээнһээ гадна үхибүүдэй сэнгэдэг, наададаг, һайн юумэндэ һурадаг, эрдэм наукын туйлалтануудые ойлгуулха һонирхолтой хөөрэлдөөнэй болодог газарнуудые олон болгохо, конькигаар һолжордог, санаар ябадаг, уһанда тамардаг газарнуудые һайса хүдэлдэг болгохо гээшэ баһал шухала гэжэ һананам.

Б. Мужанов,
түрэлхидэй нэгэн.
Улаан-Үдэ хото.

Түрэлхидэй оролдосоор

ҺУРГУУЛИИН АЖАБАЙДАЛ

Түрэлхид һургуули хоёр хамтын хүсөөр һурагшадые хүмүүжүүлбэлнь илангаяа ехэ аша үрэтэй байхань мэдээжэ.

Манай Закаменск хотын 1-дэхи һургуулиин багшанар түрэлхид бүхэнтэй тусхай педагогическа хөөрэлдөөнүүдые хирэ хирэ болоод лэ үнгэргэжэ байдаг болонхой. Үхибүүд тухайнь тобшо мэдээсэлнүүдые хэжэ, тэдэниие хайшан гэжэ сугтаа һайнаар хүмүүжүүлхэ тушаагаа хөөрэлдэдэг болонхойди.

Манай һургуулиин һурагшадай түрэлхид ехэ оролдолго гаргажа, классуудаймнай ажал хүдэлмэридэ горитойгоор туһална. Илангаяа эдэбхитэйгээр туһалдаг түрэлхид Галеевтан болон Стрельцовтан тухай хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

Галеевтан хүдэлмэришэн бүлэ. Гэрэй эзэн Барри Борисович Галеев Зэдын комбинадай Холтосон уурхайда электрослесареэр хүдэлмэридэг. Һамганиинь Марфа Борисовна үлбэр бэетэй туладаа гэрээ һахидаг юм.

Үхибүүдынь табан. Хоёрынь манай һургуули дүүргэнхэй, басаганиинь хоёрдохи класста, Геннадий гэжэ хүбүүниинь наймадахи класста һайн һуража байнхайнууд. Гена нёдондо жэл долоодохиёо эрхим һайнаар дүүргэжэ, зундаа «Артек» ошожо амараа һэн. Гена мүнөө дружинын Соведэй түрүүлэгшээр һунгагдажа, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Галеевтан үхибүүдээ бага наһанһаань ажалда дадхаадаг зантай юм. Энэнь ехэ һайшаамаар. Теэд өөһэдөөшье ёһото үльгэр жэшээ харуулжа байна ха юм. Мүншье түрэлхид Стрельцовтан дүрбэн үхибүүдээ һайн хүмүүжүүлдэг. Үхибүүдынь булта манай һургуулида һурадаг.

Эжынь, Ольга Григорьевна классуудай ажалда анхаралтайгаар хабаадалсадаг. Абань, Дмитрий Александрович өөрөө Зэдын комбинадай уралан нарижуулагшадай бюродо хүдэлдэг. Тэрэ 9-дэхи классай түрэлхидэй комитедые хүтэлбэрилдэг. Дмитрий Александрович 9-дэхи классай һурагшадай үйлэдбэриин һуралсалаар ходо һонирхожо, өөрөө туһалжа байдаг зантай хүн.

Үнгэрэгшэ зунай хугасаада Ольга Григорьевна 7 «б» классайхидые воскреснигтэ урижа, баригдажа байгаа шэнэ һургуулида нилээд туһа хүргөө бэлэй. Нүхэр Стрельцова манай городой эхэнэрнүүдэй соведтэ хабаадалсадаг.

Тэрэшэлэн Стрельцовтанай гурбан басагадынь һайн һурадаг, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр ябалсадаг.

Пермяковтанай болон Акуловтанай үхибүүд нүхэдтөөшье, багшанартаашье илдамаар хандадаг, туһалдаг. Пермяковтан, Акуловтан өөһэдөө ото манай һургуулида ерэжэ, ниитын хүдэлмэридэ оролдосотойгоор хабаадажа, шабинарые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһаяа хүргэхые оролдожо байдаг бшуу.

Галина Павловна Пермякова нёдондо жэл Зэдын комбинадай подхоздо түрэлхидэй конференци үнгэргэлсэжэ үгөө һэн. «Түрэлхи бүхэн хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн лекци бэлдээд, нүхэр Пермякова тус конференци дээрэ, 7-дохи классай һурагшадай түрэлхидэй суглаан дээрэ уншажа,, хүн зониие һонирхуулаа бэлэй.

Зэдын комбинадай ажаһуудалайкоммунальна таһагай хүдэлмэришэн Валентина Александровна Долганова гансаараа хоёр басагадаа тэжээн хүмүүжүүлнэ. Тэрэ хоёр басагадынь һайн һурана, мүншье һургуулиингаа комсомольско организациин ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсадаг бшуу.

Иимэ түрэлхид манай город соо үсөөн бэшэ.

Түрэлхид бүхэн һургуулитай холбоо барисаагаа улам бэхижүүлхэ, һуралсалай хэрэгтэ оролсохо ба коммунис хүмүүжүүлгэдэ заатагүй хабаадалсаха ёһотой бшуу. Нэгэл хүндэ адли хүсэ шадалаа элсүүлэн, ерээдүй эрхэтэниие коммунизмын үедэ ажаһуухаар хүмүүжүүлэн бэлдэе гэжэ уряалха байнаб.

Г. Хамаганова,
Закаменскын 1-дэхи һургуулиин багша.

хэ, эсэгэнэр үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ ехэ харюусалгатай

үүдые хүмүүжүүлхэ эблэхэн бэшэ, эгээн эрхэтэй асуудалнуудай болоно. Түрэлхид, баг- коллектив гурбан хоо- таһаршагүй нягта хол- оор, саг үргэлжэ эдэб- ар ажаллаад байха- э шухала хэрэгые ам- айгаар бэелүүлжэ ша-

ье, һургуулида ороо- ргуулиин наһанай үхи- бүгэдэ ниитээрээ хү- хэ хэрэг бэелүүлхэ горитой дутуу дунда- байһаар. Зарим гү- багшанар, коллектив үлгэдэ анхаралаа тон табина гэхэдэ алдуу й. Үхибүүд нялха на- ямар байдалда, ямар ар хүреэлүүлжэ үр- айшаа шэглэлтэйгээр, нал бодолтойгоор хү- эгдээб гээд заатагүй болодог. Үхибүүдые орохоһоонь хойшо хүмүүжүүлхын түлөө нэр ехэ харюусалга- э рааб даа.

дэйнгээ ойро бүдүүлигээр шашаха шалиха, бэлин шэбшэг, хоб жэб хөөрэлдэхэ, хэрэлдэхэ, үнгэрхэдөө архи уугаад, үхибүүдэйнгээ хажууда наншалдаха, мүн архи, тамхи, зуруул абахыень магазин эльгээхэ, үхибүүдэй ойро хаартаар наадаха гэхэ мэтэ таарамжагүй ушар үзэгдэдэг.

Зүгөөр зарим ахамад хүнүүд үхибүүдэй таарамжагүйгөөр аашалжа, аяглажа ябахадань дары хоридоггүй, үнгэрхэдөө, муу аашануудые заадаг ушар хаа-яа дайралдадаг. Энэ мэтээр бэеэ абаад, хэрэглээшэгүй болоод гарахада, зарим үхибүүд бүрил хүхижэ, хажуугаараа үнгэрһэн наһатайшуулые элдэбээр наадалдаг, аягтадаг байна. Иигэжэ бага сага тоомоо таһар таһарһаар, харууһа захадууһагүй зайжа һурашаһан үхибүүд һүүлэй һүүлдэ хулгайшан, хулиган болодогынь элитэ. Зарим түрэлхид үхибүүдээ бага балшарһаань хойшо зүбөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдоогүй аад, «үүрэй сайһан хойно айбала бодхобо» гэһэндэл, хулгайшан, худалшан болошоһон хойнонь орилолдожо, «хүбүүемни хайрлыт, һургуулиһаа бү гаргыт, түрмэ түлишэдэ бү оруулыт» гэжэ гүйжа ябадаг ушаршье бии.

Тиимэһээ нүхэд И. Щапов, Д. Базаржапова-Линховоина, А. Миронова гэгшэдэй хандалга-бэшэг эгээл саг соогоо табигдаһан, тон шухала удхатай асуудалнуудай нэгэн болоно. Минии һанахада, энээниень бүхы эмхи зургаануудта, фабрика, завод, колхоз, совхоз бүхэндэ, айл бүхэндэ зүбшэн хэлсэжэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые абахаар болоо. Гэрэлтэ һайхан коммунизмын үедэ ажаһууха, ажаллаха ерээдүйнгөө халаанхие— үхибүүдые тон зүбөөр болбосоруулан хүмүүжүүлхэ хэрэг ойро зуурахан бэшэ, харин саг үргэлжэ оролдосотойгоор бэелүүлжэ ороёл гэжэ уряалха, энэ хэрэгтэ өөрөөшье арга хаба соогоо оролсохо гээд шиидэб.

Ш. Цыванов.

Хори, Худанай үртөө.

Ц. Шагжин — Эрьехэ наран...

☆ ☆ РАССКАЗ ☆ ☆

Хада хүбшын дундуур хааян шууян урдадаг тунгалаг сэбэрхэн уһатай, дошхон солгёон мүрэниие зүбшажа тула, зэбэгэ хахуулидажа ябаа һэм. Агнуурида ехээр дашуурж, харанхы болгожорхиһон дээрэһээ, гэдэргээ бусадаг зүргэ харгыгаа алдажа төөришэбэб.

Энэ хадаа манай республикын холын аймагта, хүн зоной гэшхээгүй буртаг харанхы тайгада һэн.

Би өөрынгөө ээлжээтэ амаралтые хододоол эндэ үнгэргэдэгби. Һоно батаганаанда нюур, хүзүүгээ больдируу болотор хазуулаад, гарайнгаа хургадай үенүүдые шуһа уһан болотор спинингын утаһанда тэртэдүүлээд, гэртээ бусахадаа: «Хүрөө даа, дахин эндэ ерэхээ болёоб, ондоо газар баргадаа һэн гү» гэжэ зосоогоо бододог байгааб. Теэд лэ ээлжээтэ амаралтынгаа хүсэлдэжэ ерэхэтэй хамта, дахин лэ энэ газарни намайгаа суранзан шэнгеэр татадаг юм. Үшөө амаралтада гараадүй байхаһаа эхилжэ, загаһа баридаг зэбсэг: ялагар мэхэ загаһа, хэмэл хулгана, хахуулиингаа утаһануудые бэлдэжэ эхилдэг һэм. «Мүнөөхил газартаа ошохоб. Ондоо хаанашье ошохогүйб» гэжэ лабаар шиидэдэг байгааб.

Энэшье буруугүй. Арбагар адируун хуша, жодоо мододые, арюун һайхан уһатай, эмниг дошхон мүрэнүүдые, арса, тэрэнгеэр, алирһа, жэмэсээр анхилһан энэ гайхамшагта газар дайдые өөрынгөө нюдөөр үзэһэн һайт! Теэд үзэһэншье байжа магадта, уужам Буряад оромнай баян һайхан дайдатай ха юм.

Теэд мүнөө «Юундэ наратай байхада бусаагүй гээшэбиб» гэжэ зосоогоо гэмшэнэм. Хэдышье гэмшэхэдэмни, зүргэ харгымни олдоногүй. Иигэжэ төөрижэ түлгэжэ, нилээд удаан ябабаб. Улам улам балай харанхы болоно, «Юрэдөө яаха хээхэ бэлэйб? Эндээл, ой соогоол, хонохо болобо гээшэ бэзэб» гэжэ бодоноб.

Гэнтэ тээ саана нохойн хусаха дуулдажа, би баяртай түргэнөөр тэрэ зүг тээшэ гэшхэлбэб. Хуша, хасуури модод мүшэр шэлбэһээрээ хайра гамгүй нюур хасарымни шэрбэнэ.

Мүнөө энээниие һанахаар саг бэшэ. Түргэ түргэн алхалжа, урагшаа дабшанам. Заримдаа зогсожо шагнаархаад, дахин гэшхэлнэм. Иигэ иигэһээр ябатарни нохойн хусаха тон ойрохон боложо, утаанай аятай түрэл үнэр анхилан, мододой дундуур улаан галай урихан дүлэн соробхилбо.

Заримдаа хүндэ үнэн зүрхэнһөө хэлэгдэһэн сэдьхэлэй һайхан үгэнүүд тон ехэ хэрэгтэй болодог. Тэрээн шэнги мүнөө шэб харанхы һүни ой хүбшын дунда носожо байһан энэ гал намда тон ехэ хэрэгтэй байһан байжа, зосоогоо ехээр баясабаб. Иигэжэ би ойн бишыхан соорхой соохи балгааһан гэрэй дэргэдэ гаража ерэбэб. Нохой урдаһаамни хусаһаар гүйжэ ерэбэ. Эзэниинь тэрэнээ хорижо болюулба.

Хараха янзада, ёһотойл ой модон соо байдаг хүнэй түхэлтэй буряад үбгэн. Нохойгоо зандаржа һүхирөөд, минии мэндэшэлхэдэ харюусангүй, гал тээшээ ябашаба. Энэшни минии ерэһэндэ дурагүйл юм байна гэжэ бодобоб.

— Ангуушан гээшэ гүш?—гэжэ намһаа үбгэн асууба. — Теэд энэ яагаад буугүй ябаа хүмши?

— Загаһа агнажа ябаһаар, ой соо төөреэб,—гэжэ үбгэндэ харюусабаб.

Ажаглан харахадамни, зосоогоо намайе наадалһан янзатайгаар миһэд гээд иигэжэ хэлэбэ.

— Горхо хараагүй аад, гуталаа бү тайла гэдэг бэшэ гү? Ой хүбшөөр ябажа шадахагүй аад, энээгүүр юу бэдэрһэн амитамши?

«Муул зантайхан үбгэн хаш»,—гэжэ зосоогоо шэбшэнэб. Тэрэмни бусалжа байһан заглуутай сайһаа нэгэ аяга хэжэ урдамни түлхибэ.

— Уу, хадын сай. Бү голоорой.

Үнэхөөрөөшье тэрэ сайнь, имагтал, нохойн хоншоорнуудые буcалгажа эдеэшүүлһэн гашуубтар амтатай байба.

Би флягаяа гаргажа, тэрээн соогоо байһан архияа тэгшээр хубаан аягалжа, үбгэндэ барибаб. Үбгэн урданай янзаар дүрбэн зүг, найман хизаарта долёобор хургаараа сүршэн сэржэмдээд, галдаа дуһаагаад, һүүлээрнь хоолойгоо заһажа нэгэ ханяагаад уужархиба.

— Тээ-даа, яагаа хатуу юм гээшэб! Али үнинэй уугаагүй аад лэ, тиимэ байба гээшэ гү?—гэбэ.

Носожо байһан галай гэрэлдэ ажаглан тэрэниие харахадам, дунда зэргын бэетэй, буурал сагаан толгойтой, соходоо һубаг харгын һудал шэнги хоёр гүнзэгы уршалаатай. Түхэреэн нюурайнь дундахи үндэр тэгшэ хамарайнь хоёр тээхи уйтахан нюдэд ехэл хёрхо һэргэгээр, һэжэгтэй хурсаар намайе гэтэнэ, энэ үбгэнэй бүхы бэеынь түхэл юугээрээшьеб ой хадын шара шубуу һануулна.

— Гэртэ орожо унтаха гүш?—гэжэ үбгэн намһаа асууба.

— Үшөө нэгэ бага эндээ һууял даа,—гэжэ тэрэниие гүйбэб.

Үбгэн намда юушье харюусангүй, залиржа байһан галдаа нэгэ тэбэри хуурай гэшүүһэ, мүшэр хэхэдэнь тэрэнь гэнтэ соробхилон дэгжэжэ, һаруул, гэрэлтэй болошобо. Манийе тойроод байһан сэрбэгэр тэгшэ хасуури, хуша модод хэм хэмжүүргүй үндэр болоһон мэтэ һүртэйгөөр түглылдэн харагдана. Тэрэнги ногооной, алирһа жэмэсэй хангалтама хоншуухан үнэр анхилна. Ойн мододой орой дээгүүр түглын харлагша тэнгэриһээ одо мүшэд аниб ониб гэлдэнэ. Тойроод хон жэн. Үбгэн бодолдо хатажа, абяа аниргүй гал руугаа шэртэн һууна.

— Эндэ хэнтэй һууна гээшэбта, үбгэжөөл, гансаараа гү?—гэжэ асуубаб.

— Яагаад гансаараа гэжэ? Энэ нохоймни юун бэ, тиихэдэ ой модон соогуур ябадаг элдэбын амитад яагааб, өөрөө ой модон юун гээшэб. Эдээниие ши тооногүй гээшэ гүш?—гэжэ үбгэн ёгтотойгоор миһэрэн хэлэбэ.

Энэшни намтай дуугаралсаха дурагүй гээшэ ха гэжэ тухайлаад, саашадаа тэрээнһээ асуудал һурахаяа болибоб.

Архитай холижо ууһан хадын гашуухан сайн һүүлээр хүсэ шадал орожо, хамаг үе мүсэмни аятай зохидоор һэргэбэ. Хажуудаа һууһан үбгэнөөшье мартажархёод, тойроод оршожо байһан хүсэтэ һайхан агаар байгаалиин гайхамшаг альбанда эзэлэгдэжэ, аман соогоо гүнгинэн, аргааханаар дуулажа эхилбэб. Буряад арадай дуунуудта эрхэбэшэ хэлэгдэдэг, оршолонто юртэмсын ажабайдалай элдэб ушар ёһонууд тухай, илагдашагүй мүнхэ һайхан инаг дуран тухай, инаг дурантай жэшээлһэн эрдэниин хүлэг мориной харайса тухай хэлэгдэһэн дуунаймни үгэнүүд улам улам шангадан, уншарагтай, гунигтайгаар, уһанай урасхал мэтэ жэгдэхэнээр сэдьхэлһээмни адхаржа байба. Али энэ дуулаһан дууһаамни болоо юм гү, али ууһан архидаа сохигдоо юм гү, үбгэмнишье хүхижэ эхилбэ хэбэртэй.

—Эх, даа, эдир залуу наһамни!—гэжэ тэрэмни гүнзэгыгөөр һанаа алдан хэлэбэ.— Юундэ мүнөө намда орожо ерэбэш даа, хүбүүн. Бүхы сэдьхэл зүрхыемни урбуулжа хаябаш. Хажуугаар энэ яаһан уншарагтай гунигтай дуун гээшэб.

—Зай, уйтай ута дуу дуулахаяа болёоб. Мүнөө танда хүрин хээрэ дуулажа үгэһүүб,—гэжэ эхилбэб.

Тэрэмни дахин галдаа түлеэ хэжэ дабжээгээд, намда дүтэлэн һуужа хэлэбэ:

— О-о, ё-хо даа, хүбүүн, хүбүүн, хүндэхэн лэ байна даа намдашни!

— Юун, үбшэлөө гээшэ гүш?—гэжэ асуубаб.—Юунтнай үбдэнэб? Тиигэбэл энэ ой модон сооһоо гаража, хүн зондоо дүтэлхэ байгаа бэшэ гүт?

— Үбшэмни, хүбүүн, ямаршье эмшэнэй аргалжа шадахагүй үбшэн ха юм.

— Юу хэлэнэ гээшэбта, үбгэжөөл. Мүнөөтнай ямаршье үбшэниие аргална ха юм,—гэжэ би үбгэнэйнгөө һанаа заһахые оролдоноб.—Юунтнай үбдэнэб?— гэжэ дахин асуубаб.

— Сэдьхэлни үбдэнэ! Ойлгобо гүш?—гэжэ хэлээд, уй гашуудалта нюдөөр намай сэхэ хараба.

— Теэд сэдьхэлшье аргалжа болодог юм...—гэжэ эхилхэдэмни, тэрэ намайе таһа шүүрэн иигэжэ хэлэбэ:

— Үгы даа, энээн тухай намдал хэлэхээ орхи, нүхэр. Тэрэ тугаар эндэ ой модон соо гансаарданагүйб гээ һэн хамнайб. Үнэн дээрээ тиимэ бэшэ даа. Бурхан гурба эрдэни!—гэжэ наманшалба.—Юрэдөө, үшөө хады соо энэ дэлхэй дээрэ иигэжэ зобожо ябаха хүн гээшэбиб! Ши намайе энэ ой модон соо гансаараа ан арьяатан шэнгеэр һайхашаажа һууна гэжэ һанана гүш. Хүн зон соогоошье орожо һуугаад үзөөб, теэд болоногүй ха юм. Хайшан гэхэбши.

—Юрэдөө, намда хэлэжэ үгыт, үбгэжөөл, юун таниие зобооноб, юун болоо юм? Магад би танда туһалжашье болохоб, —гэбэб.

Нэгэ ойро зуура абяа аниргүй болон һуубабди. Тойроод хон жэн. Хаанашьеб даа һүниин шубуун һүүхирнэ. Ойрошог модон соо нэгэ юумэнэй һаршаганаха дуулдана. Үбгэн өөрынгөө һүлэмхи хоолойгоор «сэдьхэлэйнгээ үбшэн» тухай хөөрэжэ эхилбэ.

— Цыдэбэй Баяр бидэ хоёр нютаг соогоо эрхим хүбүүд байгаа һэмди. Найр наадан, түрэ хурим дээрэ хоолойнгоо хонгёогоор, хошон үгөөрөө, солбоноороо хододоол илгардаг һэмди. Хүдэлмэри ажалшье хэхэдээ хүдэр бэрхэ хүбүүд ябаа һэмди. Сахынь хэлэхэдэ, Баяр бидэ хоёр үелжэ хамтадаа ябадаг таһаршагүй эжэл нүхэд байгаабди. Нэгэтэ хоюулаа хэрмэшэл-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Эдэбхитэйгээр эхилээ

Боргойн совхозой худэлмэришэд механизаторай мэргэжэл шудалжа эхилээ. Мүнөө хамта 90 гаран хүн һурана. Совхозой эдэбхитэд, ажалай түрүүшүүл, жэшээнь, 1-дэхи фермын мэдээжэ комбайнер ба тэндэхи партийна эхин организациин секретарь А. А. Метелкин, 2-дохи фермэдэ—КПСС-эй гэшүүн А. А. Третьякова, 3-дахидань — парткомой гэшүүн И. А. Попов. совхозой түб тосхондо—главна инженер В. П. Нестеров гэгшэд һуралсалай түлөө харюусахаар томилогдоо. Тэдэнэр һургуулинуудые эмхидхэлгэдэ нилээд оролдоо. Һургагшанараар дүршэлтэй 4 инженер ба механигууд худэлнэ. Энэ хэрэгтэ бусадшье хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хабаадана.

Мүнөө трактор, комбайнуудые шудалалга түлэг дундаа ябажа байна.

Т. Жигмытов.

Гол мүрэнүүдэй, нютаг нугануудай нэрэнүүд

Баргажанда анха хоршод Монголнууд ажаһууһан гэлсэдэг.

Тэдэнэр, газар таряалан эрхилдэг байгаа ха гэжэ тухайлмаар. Дэрээнэй сомондо эртэ урда сагта малтагдаһан һубаг канавануудай үлэгдэл сараа бии. Тиихэдэ Гааргын баруун эрьедэ худаг малтахада галай гуламда олдоо. «Саг хубилжа, сагаан модон ургаба» гээд, монголнууд урагшаа нүүһэн намтартай.

Монголнуудай һүүлээр хамнигад (эвенкэ) Баргажанда нүүжэ ерэһэн байгаа ха. Баргажанда, илангаяа Дэрээндэ гол, нютагуудай нэрэ хамниган үгэнүүдһээ байдаг. Жэшээлхэдэ, Алла гэжэ тосхон бии. Тэрэ загаһан гэһэн (олло-загаһан) удхатай. Бэшэшье нютаг голнуудай нэрэнүүд баһал хамниган үгэһөө гараһан байна: **Ягдык** — нарһан, **Далла**—дала (Даллын газар дала яһандал адли), **Һорюур**—гол горхоной нэгэ бии болон, нэгэ үгы болон байһые хэлэнэ. Юуб гэхэдэ, эндэхи уһан хадаһаа бууһан гол. Эхиндээ уһа ехэтэй аад, доошолжо урдахадаа худөө тала газар хүрэнгүй шэргэшэдэг гэхэ гү, газарта шэнгэшэдэг. **Сэюу**—бусалһан уһан. Эндэ хада доро-һоо олон халуун аршаанууд гаража байдаг. **Ботооло**—бутуула ногоон гэһэн удхатай юм. Түнгээн гэжэ нютаг бии. Түнгэн голой уһан олон эрьюулгэтэй. Тиимэһээ **Түнгээн** — эрьюулгэ гэһэн нэрэ болоно. **Уланхан** гээшэ үбэлдөө хүрэнгүй урдадаг уһан гэһэн үгэ. **Муншео** гээшэ үжөө, гашалаа гэһэн үгэ. **Угнасаа** бөөгэй шанар хэдэг газар. Бөөнүүд тэндэ шанараа хэдэг байгаа ха. **Нэлхээ** гэжэ газар бии. Тэрэ орбонто гэһэн удхатай. Баргажан гол ехэ үерэй болоходо эрьеһээ халин, талаар ургажа байһан модо орбонтойнь урадхуулжа, тэндэ абаашан сомодог байгаа ха.

Эдэ үгэнүүдһээ ондоо үшөө олон нэрэнүүд бии. Тэдэ нэрэнүүд туда тудтаа өөрын удхатай. Гол түлэб эдэ нэрэнүүд ямар ажалтай зоной тэндэ ажаһууһаниие элирхэйлнэ.

Хамнигад агнууриин ажалтай, нүүдэл һуудалтай байһаниинь элитэ.

Ц. Будаев.

ХАМАР-ДАБААНАЙ ХОРМОЙДО. И. Альцманай фотоэтюд.

Зүг бүхэнһөө

ҺОНИРХОЛТОЙ ОЛЗО

Пловдивска округай Хисаря тосхондо (Болгари) газар малталгын худэлмэриин үедэ хирпиисэ олдошоо. Тэрэ хирпиисэ дээрэ мэдэгдээгүй нэгэ уран зураашын зураһан «Аврора» крейсерэй дүрэсэ һиилээтэй байба. Зурагай доро «Аврора» гэһэн бэшэг тодо харагдана. Олдоһон тэрэ олзо Агуехэ Октябриин социалис революциин үедэ һиилэгдэһэн зураг. Тэрэ үедэ Болгариин Коммунис парти совет Россиие дэмжэн, эдэбхитэй тэмсэл ябуулһан байна.

«СЭСЭГ УРГУУЛДАГ ГОРОДОЙ» БЭЛЭГ

Тюрингскиин Эрфурт гэжэ город (ГДР) «сэсэг ургуулдаг город» гэжэ үни холоһоо нааша хэлсэгдэдэг болоһон. Тэндэ сэсэгэй выставкэ хододоо эмхидхэгдэдэг. Выставкэнь хариин гүрэнүүдэй мэргэжэлтэдэй анхарал ехээр хандуулдаг байха юм. Тэндэһээ 26 оронуудта сэсэг эльгээдэг байна. Жэшээнь, холын Кубада энэ жэлэй эсэс хүрэтэр 550 мянган эшэ гладиолус, 160 мянган эшэ георгин эльгээгдэхэ байна. Мүн сэсэгэй үрэһэ Советскэ Союз, Чехословаки, Польшо, Англи, США, Канада, Япон тэндэһээ абадаг.

Мүнөө Эрфуртын сэсэрлигүүд соо элдэб янзын альпийска фиалканууд һалбарна.

ОЛИМПИЙСКЭ ЭГЭЭН ТҮРҮҮШЫН МЕДАЛЬНУУДАЙ НЭГЭН

Афинай хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, хоёр мянган жэлэй үедэ бүтээгдэһэн олимпийскэ алтан медаль мүнөө Швейцарида байһаниинь Швейцариин 94 мянган франкаар сэн хаясалдан Грециин правительство худалдажа абаһан байна. Тэрэ медаль Афинай археологическэ музейдэ табигдахань.

120 грамм шэгнүүртэй алтан медаль манай үе хүрэтэрхи 225—250 онуудта Македонидо үнгэргэгдэһэн олимпийскэ нааданда илагшада барюулагдаһан байгаа.

(ТАСС).

Гансахан билеДээр

Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой 5-дахи отделениин худэлмэришэн Марүүхи Батуев гэгшэ лотерейн нэгэ билет худалдажа абаһан аад, тэрээгээрээ оёдолой машина шүүбэ.

Б. Цыренов.

Экономическа конференци

КПСС-эй Кабанскын райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет соо Кабанскын болон Прибайкалиин аймагуудай худалдаа наймаанай худэлмэрилэгшэдэй экономическа конференци болоо.

«1962 оной 10 һара соо райпотребсоюзай финансово-ажахын ажал ябуулгын дүн болон худалдаа наймаанай худэлмэриие саашадань һайжаруулха зорилго тухай» элидхэл Прибайкалиин райпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Даширабданов хээ. Мүн тэндэ «Кабанскын райпотребсоюзай хэһэн худэлмэриин дүн тухай» тус аймагай райпотребсоюзай худалдаа наймаанай таһагые даагша нүхэр Попов үгэ хэлэһэн байна.

Удаань экономическа темээр үгэ хэлэлгэн болоо. Тэндэ рабкооп, сельпонуудай түрүүлэгшэнэр Краснопёров, Левин, Пушкарев болон бусад үгэ хэлээ.

Б. Сотнич.

Предприятинуудай контонуудта, цехүүдтэ, албан газарнуудай таһалга бүхэндэ, айлнуудай гэртэ табяатай телефоной номер суглуулаад, хэрэгтэй газартайгаа хөөрэлдэдэгбди. Хэрбээ хонходохо газарайнгаа номер мэдэнгүй ябаа һаа, «09» гэһэн тоо хэрэгтэй газарые-мнай заажа үгэдэг.

Энэ хадаа АТС — автомат телефоной станци. Эндэмнай бүхы Улаан-Үдэ хотын зоние, республикын бүхы нютагуудтай, ороной томо томо хотонуудтай, харин оронуудтай харилсуулжа, хөөрэлдүүлдэг эгээн дүтымнай газар.

Автомат станциин «Справкын информационно бюрогой» таһагай соморхон таһалга. Тэрээн соо табяатай гансахан столдо татагдаһан хоёрхон утаһа харанабди. Столдо һууһан телефонистка эхэнэр наушник микрофон хоёрые зүүнхэй, дохёо хүлеэгээд лэ һууна. Тэрэнэй урдахи стол дээрэ улаахан галнууд хирэ хирэ болоод лэ ялагад-ялагад гэлдэн тэмдэг үгэнэ. Тиихэдэнь те[...] фонистка хүнүүдэй асуу[...] ла таһалгаряагүй харю[...] тон торонгүй үгөөдхин[...] рэ хадаа Мария Дани[...] на Петухова болоно.

Справка абахын ту[...] хонходоһон хүнүүдэй за[...] асуудалнуудта сээжээр [...] рюу үгэнэ. Үгышье һаа, [...] гээтэй дэбтэрээ иран ха[...] жа харюусана. Мария [...] ниловна хорин найман [...] лэй туршада телефон[...] каар худэлжэ байха[...] олохон телефоной но[...] сээжээр мэдэдэг болоһоо[...] хүнүүдтэ харюу тэрэ до[...] һаадгүй үгэнэ. Гэбэшье, [...] ба мянгаад номер сээжэл[...] хэ гээшэ бэрхэтэй ааб [...] Түхэреэн сүүдхэ соо а[...] дал харюу хоёроор арадз[...] тойгоо хөөрэлдэдэг спр[...] кын бюрогойхид оло[...] магтаалтай.

— Телефонисткын а[...] эгээл хүндэтэй худэлмэ[...] —гээд АТС-эй инженер [...] лина Батажаповна Жам[...] ва хөөрэнэ.

Тэдэнэр телефонойнгоо [...] жууда таһалгаряагүй һуу[...] һаа гадна, хүнүүдэй за[...] саг соонь, түргэн дүүргэ[...] оролдодог.

Н. Хазуев.

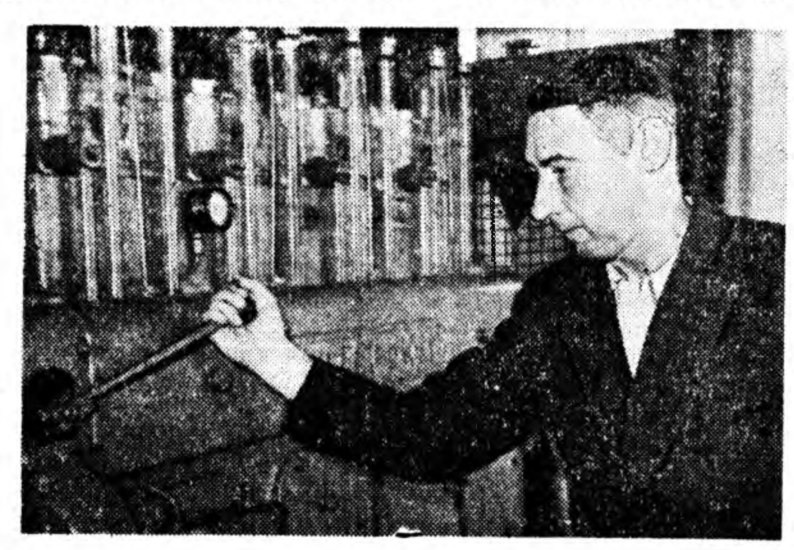

Улаан-Үдын АТС-эй эле[...] механик Юрий Малахов [...] станциин ашаглалгада үгт[...] түрүүшын үдэрһөө хойшо [...] дэлнэ. Зураг дээрэ: Юри[...] Малахов.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Ларегуудые нээхэ хэрэгтэй

Нёдондоной малай үбэлжэ[...] гын үедэ Сухын сельпо [...] рүүлэгшэнь Д-Д. Гармаев [...] лын гүүртэ, отаранууд дээ[...] ажалладаг малшадые эд [...] рэгсэлнүүдээр байра дээ[...] хангахын тулада наймаа[...] шагүй хэдэн ларегуудые [...] хидхэһэн юм.

Теэд энэ жэлэй үбэлжэл[...] тус сельпо малшадай д[...] нэгэшье ларег эмхидхэ[...] байһаар. Дабһа, сайн хэрэ[...] хэдэн арбаад модондо үб[...] жабарые дабахань малш[...] бэрхэтэй гэжэ сельпогой [...] тэлбэрилэгшэдтэ һануулна[...]

С. Биликту[...]

Сэлэнгэ.
Ноёхон нютаг.

Илагша командада—кубок

Шатар наадалгаар Улаан-Үдэ городой кубок абалгын мүрысөөндэ 16 команда хабаадалсаба. Команда бүхэндэ 5 эрэшүүл, 1 эхэнэр оруулагдаһан байна.

Энэ мүрысөөндэ Буряадай худөө ажахын институдай команда амжалтатайгаар наадажа гараа. Аэропортынхид паровозо-вагонно заводой командые, мяханай комбинадайхид эрдэм шэнжэлэлгын комплексно институдай шатаршадые илаа.

Илажа гараһан командануудай финальна уулзалга болоо. Тэндэ худөө ажахын институдайхид 4,5:1,5 тоотойгоор нүгөөдүүлээ шүүжэ, городойнгоо кубок абаба.

В. Мамилов.

Ц. Шагжин

Эрьехэ наран...

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

хэеэ ойдо гараад, миниингээ баабгайда бажуулгаад байхада, Баярни ерэжэ абараа, гурбан хоног соо намайгаа гар дээрээ үргэжэ ябаа һэн. Тиихэдэшни би энэ мүнөөнэйхидэ орходоо жэшээтэй бэшэ, маряатай томо ябаа ха юмбиб. Намайе гар дээрээ үргэхэ гээшэ тиимэ амар хэрэг бэшэ байгаа.

Теэд нэгэтэл бидэ хоёрой хоорондуур муухай гэгшын хара эреэн могой һольжоржо гарашоо ха юм. Тэрэмнай могойшье бэшэ, инаг һайхан Янжима байгаал. Ой-ёо, тэрэ Янжимые хараһан һайш! Юун гэжэ һанаандаш? Нюдэнүүдынь гэжэ мойһон харанууд аад, далай шэнги гүнзэгы. Нюур шарайнь гэжэ һара, наран мэтэ сэбэрхэн, юрэдөө, үгэ хэлээр хэлэгдэшэгүй зулгы зохидхон басаган һэн. Тиихэдэ хоолойнь гэжэ ямар гээшэ һэм. Түүдэгэй наадан минии залууда болодог байгаа ха юм. Талада гаража гал түүдэбшэ носоогоод лэ тэрэнээ тойрожо дуулалдадаг байгаабди. Янжама илгаржа, алтан гургалдайн жэрьеэн мэтэ хангюурдагша һэн. Нааданай тарахада, Баяр бидэ хоёр Янжимые эрьюулжэ хүсөөд:

— Гэртээ иимэ эртэ бү орыш даа, маанадаар ябажа нэгэ бага сэнгыш даа,—гэжэ тэрэниие гуйгша һэмди.

Теэд Янжимамнай хамсыгаараа нюураа бүглэжэ байжа, ханхинаса энеэгшэ бэлэй. Нюдэнүүдынь гэжэ миил эрбэгэнэгшэ һэн. Хубилгаатайл басаган байтаа даа. Янжима маанадаар зугаалха ехэл дуратай байгша һэн. Тиигэжэ бидэ гурбан бүхэли зундаа, намартаа, үбэлдөө үелжэ сэнгэжэ үнгэргөөбди.

Теэд ходол иигэжэ гурбуулаа ябахын аргагүй байгаа. Шишье тухайлна ёһотойш. Нэгэтэ хабарай һаяхан эхилжэ байхада: «Хэмнай шамда үлүү һанагдаха байнаб манда сэхэ хэлэ»,—гэжэ Янжимаһаа асууха гэжэ Баяртаяа хэлсээбди. Тиихэдэ Баяр бидэ хоёр хоорондоо иимэ хэлсээ баталаабди: «Хэниимнай Янжима шэлэжэ абанаб, тэрээнтээл ябаха. Бэе бэедээ һаалта хэхэгүйбди».

Зай, тиигээд лэ нэгэтэ Баярни аргагүй ехэ баяртай гүйжэ ерэбэ гээшэ.

— Янжимамни, намда дуратайб гэжэ өөрөө хэлээл. Нүхэрни, мэдэнэ гүш, ямар ехэ золтой гээшэбиб!

Тиигэжэ хэлэхыень дуулахадаа, зосоомни заригад гэжэ нэгэ юумэнэй таһаршаһан шэнги болоо һэн. Этигэнэ гүш намда, Баяртаа муухай ехээр атаархажа, үһөө хороомни бусалаа һэн. Үдэршье, һүнишье энэ бодолни сэдьхэлдэмни амар заяа үзүүлхээ болёо. Гансал энээн тухайгаа Баярта мэдүүлхэгүй гэжэ оролдодог һэм. Заримдаа тэрэшни намда ерээд лэ Янжиматайгаа сэнгэһэн жаргаһан инаг дуранайнгаа ябадалнууд тухай һайрхажа, хөөрэжэ эхилхэдэнь, наагуураа би ехэл баярлаһан хэбэртэй энеэсэгээгээд, үнэн дээрээ саатуураа тэрэниие үзэн ядажа һуугша һэм.

Мэдэнэ гүш, тэрэ Янжимынхини түрэлхид гээшэ бүхы хушуун соогоо суутай, аргагүй баян айлайхи байһан юм. Тиимэ хадаал Янжимаял өөһэдтөөл адли баян хүндэ хадамлаба ха юм. Аймшагтай һайхан халюун жороо моритой, хара булган малгайтай, халюун дотортой хүхэ магнал дэгэлтэй хүрьгэн хүбүүн бии боложо, манай нютаг соогуур ухаа тооһо бурьятар соёргодог, харайлгадаг болобо гээшэ.

Энээниие харахадаа баярлажа, зосоомни нара гараһандал болодог һэн. «Яба тиигэжэ байг, эриһэнээ абаба гүш, Баяр! Янжима шамдашье, намдашье бү хүртэг!» гэжэ сэдьхэлдээ баясадаг байгааб.

Нэгэтэ үдэшэлэн Баяр намайе дахуулаад, гэрэй арада гаргаа һэн.

Тэндэнь Янжима байлсаба.

— Туһалыш даа, нүхэр, бидэ тэрьелхэ гэлсээбди. Янжимые хадамлахаяа байна, теэд бидэ хахасажа шадахагүйбди. Юуншье болог даа ходоодоол хамта ябаха гэжэ шиидээбди. Найдаха хүмнай гансал ши байнаш.

Гэнтэ зосоомни эдэ хоёрые хайрлаха сэдьхэл түрэхэдэл гэбэ. Теэд инаг дулааханаар гар гараа барилсаад, эдэ хоёрой саашаа ошохыень харахадаа дахин лэ зосоомни бусалжа эхилбэ. «Үгы даа, нүхэр, та хоёрой хамта ябахые хоёр нюдэмни бү хараг! Минии болоогүй хадаа, шиниишье бү болог!» гэжэ зосоогоо эрид шууд шиидэбэб.

Үбгэн нэгэ хэды соо хөөрөөгөө зогсоожо, абяагүй һууба. Дурлаһан хоёр зүрхэдые иимэ ехээр, иимэ муухайгаар үзэн ядаһан тэрэнэй сэдьхэлһээ зосоомни нэгэ жэгтэй, аягүй боложо, жэхыдэһэмни хүрэхэдэл гэбэ.

—Зай, тиигээд лэ тэдэ хоёроо тэрьелүүлхэ тухай бэлэдхэжэ эхилбэб,—гэжэ үбгэн хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. —Тэрьедэхэ үдэр сагынь гаргабабди. Теэд лэ зосоомни нэгэ юумэ иигэжэ шэбэнэдэг болобо гээшэ: «Юун, иихэдээ ши өөрынгөө улаан гараар эдэ хоёрой жаргалай түлөө оролдожо байна гээшэ гүш?»

Зай, тиигээд лэ тэрьелүүлхэ гэһэн үдэр хоногнишье хүсэлдэжэ ерэбэ. Газаамнай ёһотойл хабарнай орожо ерээд... Саһан хайлажа, харгы гээшэмнай шанаһан каша шэнги бодошоод байгаа. Би морёо шаргадаа оруулаад, тэдэнэйнгээ юумые ашажа, дээрэһээнь үбһөөр хушаад, һэмээхэн нютагһаа гараба гээшэб. Тэдэ хоёрни намайгаа баруун тужа соо хүлеэжэ байгаа һэн. Миниингээ хүрэжэ ерэхэдэ, ехээр баярлажа, түргэнөөр шаргадамни һуубад. Айһан, яараһан дээрэһээ Янжимын шарай хүхэ сагаан болошонхой. Бүхы наһанайнгаа найдал, баяр, жаргалые алдахагүйб, яагаашье һаа, юунэйшье болоо һаа, табихагүйб гэжэ Янжима Баярые бүхөөр, инаг халуунаар тэбэреэд һууба.

«Янжиматнай Баяртай ниилээд зугадахаяа байна, ошожо эсэгэдээ дуулга» гэжэ би гарахынгаа урда Янжимын дүү хүбүүндэ шэбэнэжэрхиһэн байгааб. Теэд мүнөө тиигэжэ хэлэһэндээ зосоогоо гэмшэнэ хэбэртэйб. Морёо сохижо, бии үгы шадалаарнь харайлганаб. Иигэжэ таба модо тухай ошоод ябатарнай, хойноһоомнай эмээл моритой нютагаймнай эрэшүүл бултадаа шахуу гэхээр хуа тооһо бурьюулһаар, һүүхирэлдэһөөр намнажа ерэбэ гээшэ. Янжима эдэнэй дунда эсэгынгээ гүйлгэжэ ябахые харамсаараа саһан шэнги сагаан болошобо.

— Гарма, Баяр бидэ хоёршни һалаабди. Морёо мүрэн худар залаад, бии шадалаарнь гүйлгыш даа, гүйлгыш...

Тиихэдэнь морёо шабхадаад табижал мэдэбэ гээшэб. Теэд гурбан хүниие шэрэжэ ябаһан шаргатай морин эмээл моридтой яажа тэнсэбэ гээшэб. Оог хуугай табилдаһаар лэ тэдэнш манаа хүсэжэ ерэбэ гээшэ. Баяр Янжима хоёрни шаргаһаа буугаад лэ мүрэн тээшэ гүйлдэшэбэ гээшэл даа. Тиихэдэ мүрэн һаяхан лэ унажа эхилээд, мүльһэниинь гантан урдажа байгаа һэн. Тэдэшни сэхэл тэрэ мүльһэн дээгүүр гүйлдэшэбэ ха юм. Эрьюулжэ ябаһан тэдэнэр сошожо: «Яагаа гээшэбта, бусыт, бусыт түргэн!» гэжэ һүхирбэд.

Тэдэ хоёрнай, мүнөө мүрэнэйнгөө тэг дунда хүрөөд, нэгэ мүльһэн дээрэһээ нүгөөдэдэнь харайжа ябанад. Янжима ан гүрөөһэн мэтэ хүнгэнөөр собхоржо, нэгэ харахадам, үргэн ехэ мүрэнэй саада эрьедэнь гарашанхай байба. Хүндэ бэетэй Баяр тогтожо шадангүй хальтиран унашаба. Нэгэ томо гэгшын мүльһэнэй захаһаа гараараа барисалдаад бүхы хүсэ шадалаа эршэдэжэ, тэрээн дээрээ гарахые оролдоно. Теэд мэнэ мэнэ гаруута байтараа мүльһэниинь хэлтэржэ үгы болон шунгашаба. Баярай дахин гаража ерэхэнь харагдаагүй һэн.

Хөөрэжэ һууһан үбгэнэй хоолой хаагдажа, бүри һүлэмхи, бүри һөөлдэнги болошобо.

Энэ болоһон ушарые Янжима эрьелдэн харахадаа, гэдэргээ гүйшэбэл. «Баяр, шамдаа ошохом, хүлеэ, Баяр...»,—гэжэ хашхараад тэрэнэйнгээ унажа харагдахаа болиһон газарта мүльһэн дээгүүр гүйн ерээ һэн. «Баяртай Гарма! Үнэн нүхэрнай!...», гэжэ намда һүхирөөд лэ, уһа руу унашоо һэн...

Мүнөөхи эрьеүлжэ ерэгшэд шаг шууяан болоод, хөөрсэгэнэлдэшэбэ гээшэ. Аргамжашье шэдээд үзэнэ. Теэд юун байхаб даа. Дүүрээл хадаа дүүрээ ха юм даа.

Эсэгэнь эдэ бүгэдые харахадаа, морин дээрэһээ унаад, дахин бодоогүй һэн.

Тэрээнһээ хойшо һанаа үнөөндэ дарагдажа, амар ябажа шадахаяа болишоо һэм.

Иигэжэл өөрынгөө хэһэн хара хэрэгэй түлөө зүрхэ сэдьхэлээ зобожо, бүхы наһаяа үнгэргөөб.

Теэд хэншье минии гэмтэйе мэдээгүй, хэншье намайе хараагаагүй, зэмэлээгүй, тиибэшье энэ сэдьхэл гээшэмнай хэсүүл ха юм. Өөрынгөө сэдьхэлһээ тэрьедэжэ хаанаш ошохын аргагүй. Заримдаа иигэжэ галайнгаа хажууда һуутаршни, нэгэ юумэн модон сооһоо шашхаха, һүхирхэ. Теэд иимэ юумэ дуулахадаа, ойн байдалые хэдышье һайн мэдэхэ байбашье—зосоомни заригад гэдэг болошоол. Баярайни һүнэһэн иигэжэ һүхиржэ, зобожо ябана гээшэ гү гэжэ һанаандам орохо юм.

Али эртэ үглөөгүүр, наранай мандажа байхада, урижа дуудажа байһан мэтээр хүхы шубуунай гунигтай зөөлэхэнөөр донгодожо эхилхэдэнь; «Баяртай, Гарма, үнэн нүхэрнай!»—гэжэ Янжима ооглоно гээшэ гү гэжэ һанаандам орохо юм.

Ой модон сооһоо гаража, хүн зоноороо ниилэжэ һуугаадшье үзөөб. Теэд лэ бишыхан үхибүүд эрхэлжэ, урдаһаамни гүйлдөөд ерэхэ юумэл даа, тэдээндэ гараашье дүтэ абаашахын аргагүй байдаг. Һэшхэлгүй муухай сэдьхэлээрээ, нүгэлтэй хара гараараа тэдэниие бузарлуужам гэжэ айхаш.

Иимэл хадань ехэнхидээ ой соо һууна ха юмбиб. Теэд хүн зоноороо ниилэхэ дурам яатараа хүрэнэ гээшэб! Ой-ёо-ёо, мэдэгшэ һайт!—гэжэ абяагүй болон һуушаба.

Хамагые илагша агуехэ инаг дуранай эрхэ байдалаар ами наһаяа гээһэн эдир залууханууд Баяр Янжима хоёр мүнөө минии нюдэндэ унажа байһан мүрэнэй мүльһэн дээгүүр амиды мэтээр харайлдан ябана.

Энэ уйтан бүглүү ой модон сооһоо гаража, хүн зоноороо ниилэхэ, нарандаа, гэгээн гэрэлтэй тала дайдадаа түргөөр, аргагүй түргөөр гараха гэһэн һанал бодол минии зосоо багтажа ядан бусалба.

Мүнөөхи үбгэнөө үдэрэй гэрэлдэ харахадам, шэг шарай алдажа зүдэршэнхэй, унтаржа залирһан галайнгаа дэргэдэ уруу дуруу һуужа байба. Теэд мүнөө энэ үбгэнһөө юу абахабши даа? Хара һэшхэлэйнгээ түлөө нүгэлөө нюдөөрөө үзэжэ һууна ха юм.

Ажабайдал гээшэмнай хүн бүхэнһөө, энэ наһан соогоо хэр үнэн сэхэ ябаабши гэжэ асуудаг юм байнал. Теэд хэзээ нэгэтэ энэ асуудалдань хүн гээшэ заатагүй харюусаха ёһотой болодог. «Эрьехэ наран ээлжээтэйл» юм байна гэжэ бодоо һэм.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной декабриин 16.

Хилын саадаһаа

Совет гүрэнэй сэсэн мэргэн политикые түрүү хүн түрэлтэн дэмжэнэ

Совет арадта ехэ баяр хүргэнэбди!

ГАВАНА, декабриин 14. ТАСС-ай корреспондент А. Иванников иигэжэ мэдээсэнэ: Кубын арад Н. С. Хрущевой СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэлэһэн үгые ехэ һонирхолтойгоор хүлеэн абаһан байна. Советскэ правительство Кубын республикые дэмжэдэг гэжэ Н. С. Хрущев сэхэ хэлээ. СССР Кубын арадтай ами нэгэн байһан тухайгаа бүхы дэлхэйдэ мэдүүлээ. Советскэ Союз Кубын хэрэгтэ үнэн сэхэ байһанаа мэдүүлээд, тэрэнэй табиһан табан асуудалнуудые зүб гэжэ тоолоһондонь Кубын арад баяр хүргэнэ.

ПАРИЖ, декабриин 14. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй сесси болон Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущевой элидхэл болон СССР-эй гадаадын хэрэгэй министр А. А. Громыкын хэлэһэн үгые Парижай газетэнүүд толилно.

Демократическа хэблэл Н. С. Хрущевой элидхэлые хани халуунаар амаршална.

«Куба тушаа асуудалые амгалан ёһоор шиидхэһэн СССР-эй үүсхэлые Франциин коммунистнууд, бүхы арад ехэ һайшаалтайгаар угтаһан байна» гэжэ «Юманите» газетэдэ Ив Морс бэшэнэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ мүнөө үедэ амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха гү, али һүйдхэлтэ дайн болохо гү гэжэ хэлээ,—гээд Ив Морс хэлэнэ.— Де Голлиин правительствын уласхоорондын түгшүүритэ байдалые һуларуулха ябадалда эсэргүүсэдэг хадань французууд өөрынгөө уялгые һайнаар мэдэхэ ёһотой болоод байна.

ПРАГА, декабриин 14. (ТАСС). «Нүхэр Хрущев манай хүсэжэ ябадаг һанал бодолые хэлэбэ», «Советскэ Союз эб найрамдалай түлөө», «Советскэ Союз эб найрамдалай болон хани барисаанай түлөө» гэһэн гаршагтайгаар Чехословакиин газетэнүүд СССР-эй Верховно Соведэй худэлмэреэ дүүргэһэн тухай бэшэнэ.

Нүхэр Хрущевой элидхэлэй удха шанар гансал Советскэ Союзда бэшэ харин бүхы олон гүрэнүүдтэ удха шанартай гэжэ «Руде право» газетэ бэшэнэ.

ВАРШАВА, декабриин 14. (ТАСС). Н. С. Хрущевой СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэһэн элидхэл Польшын ажалшадай анхаралые хандуулба.

Амгаланаар зэргэ оршон ажаһууха ёһо гуримые нүхэр Н. С. Хрущев баһа дахин хүгжөөбэ, тэрээндэ баримта олгуулна. Ондо ондоо ниитын байдалтай гүрэнүүдэй харилсаан тухай Ленинэй заабариие саашадань хүгжөөһэн энэ документые дахин уншабабди. Куба тушаа арсалдаата асуудалай амгалан ёһоор шиидхэгдэһэнэй һүүлээр баруун гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд баруун ба зүүн гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай хубилалта тухай хэлсээн эхилээ.

Н. С. Хрущевой элидхэл политическэ болон үзэл сурталай удха шанартай гэжэ «Слово Повшехне» газетэ бэшэнэ.

ДЕЛИ, декабриин 14. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй дүүрэһэн сесси тухай Индиин хэблэл үргэн дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ байна. Амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха тухай, Кубын асуудал тушаа Советскэ правительствын амгалан ёһоор шиидхэхэ үүсхэл гаргаһые һайшаана.

БЕЛГРАД, декабриин 14. (ТАСС). Советскэ Союзай гадаадын политикые СССР-эй Верховно Совет нэгэн дуугаар баталһан тогтоол гаргаба. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой уласхоорондын байдал тухай хэлэһэн элидхэл уласхоорондын байдалые болон уласхоорондын худэлмэришэнэй хүдэлөөн тухай шэнэ юумэнүүдые гаргана гэжэ газетэнүүд бэшэнэ.

БЕРЛИН, декабриин 14. (ТАСС). ГДР-эй мүнөөдэрэй газетэнүүд СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл тушаа дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ.

«Нейес дейчланд» газетэ хадаа амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ёһотойбди гэжэ Н. С. Хрущев уряална гэжэ бэшэнэ.

РАНГУН, декабриин 14. (ТАСС). Н .С. Хрущевой элидхэл Бирмэдэ ехэ анхаралтайгаар хүлеэгдэн абтаба. Энэ ороной газетэнүүд Н. С. Хрущевой Верховно Соведэй сесси дээрэ хэлэһэн үгые толилжо байна. Радиостанцинууд энэ мэдээсэлые үргэн дэлгэрээр дамжуулаа.

КАИР, декабриин 14. (ТАСС). Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын хэблэл СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэлэһэн элидхэл тушаа үргэн дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ябадал империалистнуудай эсэргүүсээшье һаань, дэлхэй дээрэ мандаха ёһотой гэжэ «Аль-Гумхурия» газетэ бэшэнэ.

Гутамшагта сүү[...] үргэлжэлһөөр

ВАШИНГТОН, декабриин [...] (ТАСС). США-гай коммунис па[...] хэрэг тушаа сүүд дээрэ гэршэ[...] үгэ хэлэлгэ болобо.

Хуули бусын гэжэ өөрынь [...] дог «гэмэй» түлөө компарти[...] мэлнэ. Тэрэнь юун байгааб [...] Маккарэнэй хуулиин ёһоор, «С[...] тагнуулша» гэжэ бүридхэлдэ [...] һоо арсаһан ябадал болоно.

Сүүдэй энэ заседани дээрэ [...] шэдынь коммунис парти бүри[...] орохоһоо арсана гэһэн зарим [...] документнүүдые үгэхэ гэж[...] доод, «Нью-Йорк таймс» газеты[...] респондент Лисснер гэгшэ ор[...] са гэршые асарба. Энэ хады [...] тиин бэеэ хорлоһон ябад[...] адли болохо байһан туладань, [...] нис парти Маккарэнэй хуулии[...] бүридхэлдэ орохогүй гэжэ к[...] тиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн [...] Гэс Холл гэгшэ июньдэ б[...] пресс-конференци дээрэ мэд[...] һэн гээд тэрэ хэлэбэ.

Гэршэ гэрэл болохын т[...] ФБР-эйн хэрэглэдэг хүлһэнэй [...] Венгриин контрреволюционер [...] Золтман зэмэлэгшэ нюур боло[...] гэжэ гэмнэгшэ нюур түрүүн [...] байгаа юм. Тиибэшье мүнөөдэр [...] седани дээрэ өөрынгөө хэлэх[...] хэлэжэ дүүргээб гэжэ гэмнэгш[...] дэрбэ. Золтман сүүдтэ юунд[...] дагдаагүйб гэхэдэ, тэрэ муу [...] гэмнэгшэдэй хэрэгтэ туһа [...] харин муу юумэ хэхэ байжа [...]

Коммунис партиин адво[...] Джон Абт, Джозеф Форрер [...] Маккарэнэй хуули конституци[...] ша, американецуудай гол эрхэ[...] эбдэнэ гэжэ компартиин түлө[...] дые хамгаална. Коммунис парти [...] ридхэлдэ ороо һаа, конститу[...] тэһэн эрхэһээ арсаһан ябада[...] хо һэн гэжэ хэлээд, энэ гэ[...] болюулагты гэбэ.

Али али талын үгэ хэлэһэн[...] лээр сүүдэй түрүүлэгшэ сүү[...] заседаниие декабриин 17-ной [...] час болотор хойшолуулба.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМА[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. ТЕ[...] ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора—3[...] ответ. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и пропага[...] — 24-74, сельского хозяйства и советского строительства—47[...] промышленности, транспорта, информации — 35-14, культ[...] литературы и искусства — 34-05, писем и рабселькоров—4[...] отдел переводов и корректорская — 35-95, бухгалтерия—3[...] Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерства культ[...] Бурятской АССР

Н00632. Зак. № 5782.